БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилеттинген

1961 ч. ИЮЛЬ 25 ВТОРНИК № 174 (4964).

Өртээ 2 көп.

Совет-чехословак эртем-техниктиг кады ажылдажылга

МОСКВА. (СЭТА). Эртем техниктиг кады ажылдажылга талазы-биле совет-чехословак комиссияның 19-ку сессиязы Прага болуп эрткен. Эрткен сессияның болган үезинден бөөр бот-бодунуң аразында эртем, техниктиг болгаш бүдүрүлге чедишкиннерин солушканының түннелдерин сессия чугаалажып көрген болгаш дараазында келир үениң дургузунда кады ажылдажылганың тематиказын чүүлдүгзүнүп көрген.

Ийи чурттарның аразында эртем-техниктиг кады ажылдажылганың чедишкиннинг хөгжүп турарын сессия демдеглөөн.

Сессияның шиитпиринге дүүштүр совет тала янзы-бүрү техниктиг документацияны Чехословак Социалистиг Республикага дамчыдып бөөр болгаш ССРЭ-ниң мурнакчы дуржулгазы-биле база чедишкиннери-биле чехословак тускай эртемниглерни Совет Эвилелиниң бүдүрүлгелеринге таныштырар.

Чехословак тала техниктиг документацияны Совет Эвилелинге дамчыдып бөөр болгаш республиканың дуржулгазы-биле база чаа чедишкиннери-биле совет тускай эртемниглерни таныштырар.

1961—1962 чылдарда ССРЭ-ниң болгаш ЧССР-ниң эртем-шинчилел институттарының болгаш конструктор организацияларының кады чорудар ажылдарының планнарын сессия чүүлдүг деп көрген.

Сессияның ажылы чүректиң ханы найыралчы болгаш бот-бодун билчир чоруктуң байдалынга эрткен.

Чуртталга тудуунуң темпилерин дүргедедир

Совет тудугжуларның чаңчыл болган байырлалының хүнү чоокшулап келген. Бо чылын тудугжулар боттарының байырлалын коммунизм тургузукчуларының съездизи — партияның эвлеглиг XXII съездизиниң мурнуу чарында эрттирерлер. Төөгүлүг чеди чыл планының үшкү чылында ажылчы чонга чаа чуртталга бажыңнарын тудуп бөөр талазы-биле областың тудугжуларының мурнунда улуг сорулгалар салдынган. Чуртталга тудуунга тускайлаттынган 4889,2 муң рубль түүнүг капитал салыышкыннарны шиңгээдири болгаш 42469 дөрбелчин метр чаа чуртталга шөлдерин ажыглалга киирери бо чылдың планында көрдүнген. Бо хире улуг хемчээлдиг онаалгаларны чедишкиниг боттандырарынга тудугжуларның күжүн, арга-мергежилдерин, билиин план күүселдезинче мобилизастап, оларның бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарынга бүгү-ле таарымчалыг байдалдарны тургузары, тудуг ажылдарынга чаа техниканы калбаа-биле ажыглаары, хол-биле кылыр аар ажылдарны болдунар-ла аргалар-биле долу механизастаары негеттинер.

Бирги чартык чылдың түүнелдеринден ап көөрге бо чугула хемчеглер ыракта-ла четпес чоруттунуп келген. Областың эң улуг тудуг организацияларының бирээзи болур «Тыва тудуг» трези болгаш элээн каш районнарда тудуг коллективтери чаа чуртталга шөлдерин ажыглалга киирер талазы-биле алды айларның күрүне планын үскеннер. Ажыглалга киирер ужурлуг объектилерни янзы-бүрү материалдар-биле, өй-шаанда хандырар ажылдар багай организастаттынган. Кызыл хоорайда хөй аал-ишти чуртаар чаа бажыңнарның тудуларынга ажылдар шил, цемент, кадаглар, дилген ыяш, чазанылга кылыглары болгаш өске-даа эң чугула херектиг материалдар үзүктелиишкиниг кээп, чедишпестеп турарындан оожум темпилер-биле чоруттунуп турар.

Тудугжуларның алган хүлээлгелерин чедишкиниг күүседирин хандырарынга бир кол үүл болза тудугнуң быжыг баазазын тургузары болур. «Тыва тудуг» трезиниң тудуг материалдары болгаш демир-бетон конструкциялар будүрер комбинады чаа тудугларны янзы-бүрү материалдар-биле долу хандырар хүлээлгезин ам-даа чедир күүсетпейн турар. Ол ышкаш Улуг-Хем ыяш үлетпүр ажыл-агыйы тудуг ыяжының белеткелин организас чок чорудуп келген. Ылаңгыя чымчак уксаанның пөш, хады, шиви дээн ышкаш ыяштарының баш бурунгаар күргадып белеткээн артык курлавырлары үргүлчү үстүп турар. Ынчангаш чаа тудугларга соңга кастактарын, эжиктерни, шалаларны өл ыяштардан кылып турар. Оларның шыңары куду, кажан эптеп тургускан сөөлүнде шоолуг үр эвес үе эрткенде-ле олар хажып үрелип турар. Оларны чаартып эде кылырынга күш, шаг үе болгаш артык чарыгдалдар үнүп турарындан аңгыда, чурттакчыларга таарымча чок байдалдарны тургузуп турар.

Элегестиң шахта эргелелиниң тудуг участогунга чаа тудугларның материалдар-биле хандырылгазы база куду деннелге организастаттынып келген. График ёзугаар ажыглалга кииртинген турар ужурлуг чуртталга бажыңнары аңаа шифер, шүнчүктер, шил дээн ышкаш үүрмек материалдар чогундан ийи-үш айларда туруп келгилээн, а шахта эргелелиниң удуртукчулары шахтёрларга чаа чуртталга шөлдерин дүрген кылдырып бээринче кичээнгейни кошкак салып келгени шын эвес.

Тудуг планының күүселдезин чедип алырынга ажыглалга киирер объектилерниң баш бурунгаар тургустунган болгаш бадылаттынган графигин шыңгыы сагыыры улуг рольду ойнаар. Чамдык районнарда тудуг ажылдарының графигин барымдаалавайн, күштү, техниканы болгаш материалдарны үүрмектеп быдарадыр, планда көрдүнген бүгү-ле тудугларны эәлчег чокка шуптузун чаңгыс угда эгелептер чоруктар бар. Оны тудуг ажылдарының организациязының шын эвес практиказы деп санаар херек. Чаңгыс угда чоруттунуп турар хөй санныг тудуг объектилерин материалдар-биле өй-шаанда дең-дески хандырарынга бергедээшкиннер туруп келир, ооң уламындан чамдык объектилерге ажылга үзүктелиишкиннер болгаш организас чок чоруктар үнүп келип болур. Тожу районга бо чылын чуртталга тудуунга тускайлаттынган капитал салыышкыннарның 73,1 хуузу шиңгээттинген, а амдыгаа чедир чаңгыс-даа дөрбелчин метр чуртталга шөлү ажыглалга кииртинмээн. Каа-Хем, Өвүр, Эрзин районнар, «Тывакобальт» руда эргелели чартык чылда чуртталга тудуунуң фондуларын шиңгээдириниң планын багай эвес күүсеткилээн, а ажыглалга кииртинген чуртталга шөлдери ол черлерде мырыңай чок болуп турар.

Бо чорук үүнү көргүзүп турарыл дээрге, үстүнде адаттынган районнарның удуртукчулары чуртталга тудуун планнаашкын ёзугаар таарыштыр шын организастаарынче кичээнгейни кошкак салып, ол районнарның коммунал-хандырылга болгаш тудуг контораларының ажыл чорудулгазын четпес контрольдап турар.

Партияның XXII съездизинге алдар болдурган социалистиг чарышка кирип тура алган хүлээлгелерин Барыын-Хемчик, Бии-Хем районнарының болгаш «Тыва даг дүгү» комбинаттың тудугжулары эрестиг күүседип турарлар. Бо мурнакчы коллективтерниң үлегерин эдерип, хожудап турар черлер боттарының ажылында бар четпестерни шиитпирлиг чайладырының хемчеглерин ңдарый алза чогуур.

Август 13-те болур совет тудугжуларның хүнүнде областың тудугжулары алган социалистиг хүлээлгелериниң түннелдерин үндүрүп, бүгү совет тудугжулар-биле кады Төрээн чурттун болгаш Коммунистиг партиязын күш-ажылчы чаа-чаа тиилелгелери-биле өөртүр ужурлуг, а бөгүнгү херек кырында бар байдалды ап көөрге дүвүренчиг болуп турарын маңаа демдеглээри чугула.

Тудугжуларның күжүн, мергежилдерин төөгүлүг чеди чылдың үшкү чылының онаалгаларын хуусаа бетинде күүседиринче организастаары, ажыглаттынмайн турар иштики курлавырларны тып шиңгээдиринге, тудуг ажылдарын механизастаарынче кол кичээнгейни угландырары, коммунистиг күш-ажылдың бригадалары болгаш шалыпчылары деп ат дээш демиселди тудуг коллективтеринге улам калбартып, нептередири чер-черде партия, совет, комсомол, профэвилел организацияларының мурнунда салдынган кол айтырыг болур ужурлуг.

С. М. Торез болгаш Т. Живков-биле Н. С. Хрущевтуң ужурашканы

СОЧИ, июль 23. (СЭТА). Бөгүн Н. С. Хрущев Сочиниң районунда дыштанып турар, Францияның Коммунистиг партиязының чиңгине секретары М. Торез-биле болгаш Болгарияның Коммунистиг партиязының ТК-зының бирги секретары Т. Живков-биле ужурашкан.

Ужуражыышкын акы-дунма найыралдың болгаш чүректиң ханызындан байдалга эрткен.

Ибрагим Аббудтуң ССРЭ-де чоруп турары

АДЛЕР, июль 22. (СЭТА). Карадалай эриинде дыштанып турар ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев Ташкентидеп чедип келген, Судан Республиканың чепсектиг күштериниң Дээди чөвүлелиниң даргазы болгаш премьер-министри генерал-лейтенант Ибрагим Аббуд болгаш ону үдеп чоруур кижилер Адлер аэродромунга уткуп алган.

Сочиниң санаторийлеринде дыштанып турарлар болгаш Адлер хоорайның хөй-хөй чурттакчылары Судандан келген аалчыларны аэродромга база уткуп алган. Аэродромну Судан Республиканың, Совет Эвилелиниң болгаш Россия Федерациязының күрүне туктары-биле шимээн турган.

СОЧИ, июль 23 (СЭТА). Судан Республиканың чепсектиг күштериниң Дээди чөвүлелиниң даргазы болгаш премьер-министри генерал-лейтенант Ибрагим Аббуд болгаш ону үдеп чоруур кижилер Сочиге аалчы болуп чоруп турган соонда бөгүн Ленинградче чорупкан.

ЛЕНИНГРАД, июль 23 (СЭТА). Судан Республиканың чепсектиг күштериниң Дээди чөвүлелиниң даргазы болгаш премьер-министри генерал-лейтенант Ибрагим Аббуд бөгүн самолёт-биле Ленинградта чеде берген.

КВАМЕ НКРУМАНЫҢ МОСКВАДА ЭЭП КЕЛГЕНИ

МОСКВА, июль 22 (СЭТА). Гана Республиканың президентизи болгаш чазааның баштынчызы доктор Кваме Нкрума чуртка аян-чорук кылып чорааш, Москвада ээп келген.

Хүндүлүг аалчы болгаш ону үдеп чоруур кижилер Иркутскиге, Ташкентиге, Киевке болгаш Ленинградка чорааннар.

СЭКП ОБКОМУНУҢ БЮРОЗУНДА

Улуг-Хем районнуң колхозтарында болгаш совхозтарында мал чемнериниң белеткелин организастап турарының дугайында

Улуг-Хем районнуң колхозтары болгаш совхозтары мал чемнериниң белеткелин багай чорудуп турарын СЭКП обкомунуң бюрозу демдеглээн. Шыдажыр аргажок болгаш хоралыг чүве болза сиген кезер черлерде оът-сигенниң үнүжү багай деп чылдак-биле сиген кезилдезин чер болганга калбартырын районга сөөлгү үеге чедир саададып келгени болур. Районнуң болгаш элээн хөй ажылагыйларның удуртукчулары сигенни хол-биле кезер арганы херекте албайн турар.

Мал чемнери белеткээр талазы-биле машиналарның септелгези амга чедир доозулбаан. Силос ажаар 11 комбайннардан чүгле ийи септеттинген, а «Чодураа» көдээ ажыл-агый артели эрткен чылын ховуларга октапкан, трактор-биле сиген кезер дөрт машинаны тып чадап турар. Мал ажылдакчыларын мал чемнериниң белеткелинче хаара тутпаан. Районга сиген белеткээр ажылдарны механизастаарын херекте албайн, сараат салыкчыларын, сиген шарып бөлдүрер пресстерни болгаш трактор волокушаларын ажыглавайн турар.

Элээн хөй ажыл-агыйларда мал чемнериниң белеткелинге күш-ажыл дендии багай организастаттынып турар. Чижээ, «Улуг-Хая» совхоз сиген бригадаларына ниитиниң чемненилгезин организаставаан, сиген белеткээр звеноларны четчелевээн, оларга техниканы болгаш тырттар дириг күштү быжыглаваан.

Сиген бригадаларында масса-политиктиг ажыл багай тургустунган, бригадалар болгаш звенолар аразында социалистиг чарыш организастатынмаан. Сиген кезилдезинге бүдүрүлге хуралдарын чорутпайн, хүнде кылган ажылдың түннелин үндүрбейн турар. Мал чемнериниң белеткелинде ажылдап турар ажылдакчыларның эки ажылдаарынга таарышкан байдал тургустунмаан.

Мал чемнериниң белеткелин организастаар ажылда дыка улуг четпестер болза СЭКП-ниң Улуг-Хем райкому ниитиниң малына эки чем суурну тургузарынче колхозчуларны болгаш совхозтар ажылчыннарын кошкак мобилизастап турарындан, бо улуг херекке партия эге организацияларының ролюн болгаш харыысалгазын кодүрбейн, СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын күүседир талазы-биле колхозтарга болгаш совхозтарга организастыг ажылды кошкак чорудуп турарындан болдунган.

Мал чемнерин белеткээр талазы-биле машиналарның септелгезин доп-дораан доозар, сиген, силос, бүрү чемнер белеткээр ажылды бүгү ажыл-агыйларга калбартыр, сиген кезер машиналарны, дырбааштарны болгаш өске-даа машиналарны бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаарын хандырып, ол ажылче эң хөй санныг колхозчуларны, совхозтар ажылчыннарын хаара тудар, сиген кезилдезинин болгаш сигенни сараттаарының аразынга үзүктелиишкинин болдурбас. Сигенни хол-биле кезер арганы калбаа-биле ажыглаар, дүжүт ажаап алыышкыны эгелээже сиген белеткелин доозар дээш, чадаң ыштар аразында, оруктар ийлеринге, чоогаларга, аарга-ыыш дилиндектеринге болгаш машиналарны ажыглаар аргa чок өске-даа черлерге сиген белеткелин организастаарын СЭКП райкомунга, райкүүскомга дааскан:

график онаалданы бригада, ферма бүрүзүнге, сиген кезикчизи бүрүзүнге чедирер, нептейн турар сиген кезер машиналарны, дырбааштарны, кадыырларны болгаш айыырларны тып алыр, бар турар силос тудугларының септелгезин июль 25-ке чедир доозар, чер кырынга силос салыр шөлдерни белеткээр;

мал чемнери белеткээр үеде механизаторларга, колхозчуларга болгаш совхозтар ажылчыннарынга эргежок чугула культура-амыдырал байдалдарын тургузар, бүдүрер ажылдың нормаларын күүседир болгаш ажыр күүседир дээш материалдыг сонуургалдың хемчеглерин күш-ажыл төлевиринге калбаа-биле ажыглаар;

мал чемнерин өй-шаанда белеткээр болгаш оларның эки шынары дээш көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң ролюн болгаш харыысалгазын бедидер, сарааттарны өй-шаанда хемчээн база санаашкынны кылып тургаш, белеткээн сигениниң база силостуң шыңгыы үчёдун тургузар. Меге медээ бөөр чорукту болдурбас болгаш күрүне мегелээр кижилерни шыңгыы харыысалгага киирер.

Көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилериниң ортузунга организакчы болгаш масса-политиктиг ажылды эжиждерин, ниитиниң мал ажылынга чемнер белеткээриниң планын ажыр күүседир дээш социалистиг чарышты калбартырын СЭКП райкомунга, партия эге организацияларынга хүлээткен.

Чөөн-Хемчик районнуң колхозтарында болгаш совхозтарында дүжүт ажаап алыышкынынга белеткелдиң чоруп турарының дугайында

Чөөн-Хемчик районнуң колхозтары болгаш совхозтары байлак дүжүт ажаап алыышкынынга белеткелди дендии багай чорудуп турарын СЭКП обкомунуң бюрозу демдеглээн. Көдээ ажыл-агый техниказының, ылаңгыя комбайннарның, жаткаларның, автомашиналарның болгаш тараа ажаап алыышкынының өске-даа техниказын база тараа арыглаар машиналарның септелгезин шыдажыр арга чок оожум чорудуп турар. Колхозтарның болгаш совхозтарның удуртукчулары дүжүт ажаап алыышкынынга белеткелге организас чок болгаш сагыш амыр чорукту болдуруп турар. Колхозтар болгаш совхозтар техника септелгезинче аажок озалдап кирген.

«Чыраа-Бажы» совхозта, «Октябрь 30 чылы», Ленин аттыг колхозтарда техника белеткели онза багай чоруттунуп турар. Ол ажыл-агыйларга техника белеткели чүгле июль айда эгелээн. «Чыраа-Бажы» совхозта амга чедир чаңгыс-даа комбайн септеттинмээн. Ында жаткалар, тараа арыглаар машиналар болгаш курдылга ажыл-агыйының септелгезинче кирбээн.

«Сүт-Хөл» совхоз кургадылга ажыл-агыйын багай белеткеп турар. Колхозтарның болгаш совхозтарның автотранспорту мырыңай багай белеткеттинип турар. Кывар болгаш чаар материалдарның эргежок чугула курлавыры районда тургустунмаан.

Чаа дүжүттүң тарааларын хүлээп алырынга белеткелде улуг четпестер колхозтарда болгаш совхозтарда амдаа бар, складтарның, саваларның септелгезинче кирбээн, а Чадааннаның тараа хүлээп алыр пунктузунда оларның үүгле 40 хуузу белеткеттинген, 3200 тонна тараа урар күрүне складының тудуу үстүрүнге чедип турар. Колхозтарда болгаш совхозтарда механизатор кадрлар дыка чедишпес.

Хову турлагларының белеткели оожум чоруп турар. Дүжүт ажаап алыышкынының ажылчын планнары, техника септелгезин доозарының тодаргай графиги чамдык колхозтарда болгаш совхозтарда чогаадып кылдымаан. Септелгеде ажылдап турар механизаторлар ортузунда масса-политиктиг ажыл багай чоруттунуп турар, «Сельхозтехника» салбырының мастерскаязында политиктиг ажылоиза сулараан. Ажаап алыышкын техниказын септээр талазы-биле изиг-түлүк ажыл үезинде ыида прогулдаар, ажылдан озалдаар, арагалаар чорук бар болуп турар. Ооң түннелинде 29 комбайннардан үүгле 2-ни септээн. «Сельхозтехниканың» районнар аразының салбырының эргелекчизи эш Каков ажаап алыышкын машиналарын белеткээр талазы-биле шыдажыр арга чок шүшпен чорукту көргүзүп, септелгениң куду шынарын болдуруп турар. Мастерскаяга септеттинген техника катап септелге кылыры-биле дедир ээп кээп турар таварылгалар ховар эвес.

Бо бүгү четпестер болза СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик райкому болгаш райкүүском дүжүт ажаап алыышкынынга белеткел талазы-биле ажылды багай организастап, чамдык ажылдакчыларның болдуруп турары харыысалга чок болгаш сагыш амыр чоруу-биле эптежип, ажаап алыышкынны өй-шаанда база организастыг чорудары дээш партия эге организацияларының болгаш колхозтарның, совхозтарның удуртукчу кадрларының харыысалгазын бедитпейн турарының түннелинде болдунган.

Совхозтар трези (эш Шелемотов) болгаш «Сельхозтехниканың» каттыжыышкыны (эш Абрамов) дүжүт ажаап алыышкынынга белеткелди удуртурун багай боттандырып, ол талазы-биле чогуур дузаламчы көргүспейн турар. Олар артык кезектер талазы-биле колхозтарның болгаш совхозтарның хереглелин, машиналарның септелгезиниң технологиязын организастаарынга болгаш машинатрактор парыгын шын кадагалаар болгаш ажыглаар ажылды организастаарынга оперативтиг чорукту четпес боттандырып турар.

Районнуң бүгү колхозтарынга болгаш совхозтарынга дүжүт ажаап алыышкынынга белеткелди бо чылдың август 1-ге чедир доозар дээш тараа болгаш силос комбайннарының, жаткаларның, транспорт херекселдериниң, тараа арыглаар машиналарның септелгезин организастаар хемчеглерде айыткан четпестерни узуткаарын СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик райкомунга болгаш райкүүскомга, «Сельхозтехниканың» область каттыжыышкынынга, совхозтар трезинге СЭКП обкомунуң бюрозу хүлээткен.

Ажыл-агый бүрүзүнде дүжүт ажаап алыышкынынга белеткелдиң чоруп турары дээш хүн бүрүнүң контролюн хандырарын болгаш быштак чем быжыдының эрте үе-чадазында тараа культураларын аңгылап ажаарын өй-шаанда эгелээри-биле тарааларның быжыдынга хүн бүрүнүң хайгааралын организастаарын СЭКП райкомундан болгаш райкүүскомдан негээн.

Дүжүт ажаап алыышкынынга мурнакчы арганы калбаа-биле нептередирин ажыл-агыйларның удуртукчуларынга сүмелээн. Ийи болгаш үш кожуглуг жаткаларны ажаап алыышкынга ажыглаар, тарааларны тавычалай кезеринге боду чоруур «СК-3» деп комбайнарга жаткаларны кожарын, тарааларны дүрген чоруп турган кестиреринге мотовило чок жаткаларны, ажаап алыышкынның бөлүк-бөлүк аргаларын ажыглаарын организастаар.

Техника септелгезиниң графигин күүседирин болгаш септелгениң бедик шынарын чедип албышаан, септелгеде ажылдап турар ажылчыннар ортузунга политиктиг ажылды болгаш социалистиг чарышты организастаар талазы-биле партия организацияларынга дуза көргүзерин, «Сельхозтехниканың» салбырының удуртулгазын экижидерин СЭКП райкомундан негээн.

Дүжүт ажаап алыышкынын чорударының ажылчын планнарын август 1-ден орай эвесте чогаадып кылырын хандырарын, дүжүт ажаап алыышкынына көдээ ажыл-агый техниказын бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаар талазы-биле мурнакчы аргаларны нептередириниң семинарларын организастаарын, бүгү комбайн агрегаттарын август 1-ге чедир механизатор кадрлар-биле четчелээрин, чаа дүжүттүң тараазын хүлээп алырынга тараа хүлээп алыр бүгү пунктуларның белеткелин август 15-ке чедир доозарын, автотранспортту белеткээрин, кывар болгаш чаар материалдарның эргежок чугула курлавырын тургузарын СЭКП райкомунга болгаш райкүүскомга, ажыл-агыйларның удуртукчуларынга хүлээткен.

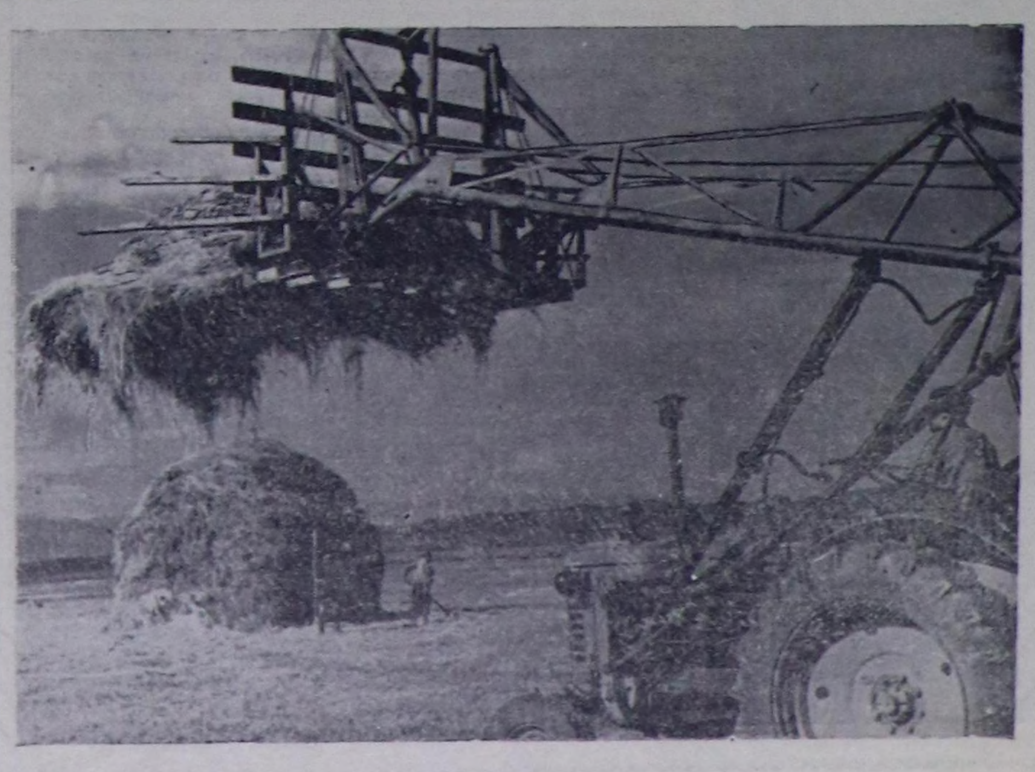

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Совет контроль комиссиязын эвилел-республика органы—ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Күрүне контролюнуң комиссиязы (ССРЭ-ниң Күрконтролю) кылдыр эде тургузар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫЫ

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң **доктаадыры болза:**

1. Улус ажыл-агыйының өзүп турар сорулгалары-биле болгаш чазактың шиитпирлериниң күүселдезин үстүнден адаанга чедир хынаарын күштелдириниң эргежок чугулазы-биле холбаштыр, а ол ышкаш күрүнеиниң сагылга-чурумун улам ынай быжыглаар сорулгалар-биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Совет контроль комиссиязын ССРЭ-ниң эвилел-республика органы — ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Күрүне контролюнуң комиссиязы (ССРЭ-ниң Күрконтролю) кылдыр эде тургузар.

Эвилелдешкен республиканың Министрлер Чөвүлелериниң Совет контроль комиссияларын эвилелдешкен республиканың эвилел-республика органнары—эвилелдешкен республиканың Министрлер Чөвүлелериниң Күрүне контролюнуң комиссиялары кылдыр эде тургузарын эргежок чугула деп көөр.

2. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Күрүне контролюнуң комиссиязынга дараазында чүүлдерни хүлээдир: чазактың өмүнээзинден улус ажыл-агыйының чугула-чугула айтырыгларының талазы-биле ооң шиитпирлерин херек кырында күүседип турарын, акша-хөрөнгилерни, материалдыг үнелиг чүүлдерни чарыгдаарынга болгаш оларны кадагалаарынга күрүненің сагылга-чурумун сагып турарын хынаар; материалдарны, дериишкиннерни, аъш-чем болгаш үлетпүр бараанларын ниити эвилел фондузунга киирериниң талазы-биле болгаш республикалар аразының киирер чүүлдериниң талазы-биле чазактың доктаадыр тургускан планнарын күүседип турарын хынаар; үчеттуң болгаш күрүненің отчёттуг болурунуң байдалын контрольдаар; күрүненің отчёттуг болурунга даап бижиишкин кылыр, мегелээр болгаш карак ажыттаар чоруктарны дазылындан тура тыртып чок кылыр, а база ол ышкаш тус черниң болгаш тус-тус эргелелдериң эрге-ажыын барымдаалаар чоруктун, бюрократизмниң болгаш ажыл чылыр чоруктун илерээшкиннери-биле демисежир; эргелелдің күрүне ашарадын болбаазыраңгайжыдарының болгаш аңаа үнер чарыгдалдарны кызырарының талазы-биле ажылдарны хынаар.

3. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Күрүне контролюнуң комиссиязы болгаш ооң чер-черде органнары боттарының ажылын совет, партия, профэвилел болгаш комсомол организациялары-биле сырый харылзажып, бүдүрүлгелериниң, албан черлериниң болгаш организацияларның хөй-ниити контролюнга даянып алгаш, ажылчыннарны, колхозчуларны болгаш албан-хаакчыларны хыналдалар кылырынга калбаа-биле киириштирбишаан чорудар.

4. Күрүне контролюнуң органнарын ажаап-тежээринге үнер чарыгдалдарны эвилел бюджединиң күсели-биле чорудар кылдыр доктаадыр.

5. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Күрүне контролюнуң комиссиязының дугайында дүрүмнү ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге көөр болгаш бадылаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. БРЕЖНЕВ.
ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1961 ч. июль 22.

ХОВУЛАРДАН МЕДЭЭЛЕР

Ажаап алыышкынга

Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» көдээ ажыл-агый артелиниң эш Мандакка баштаткан хову бригадазының кежигүннери чаа дүжүт хүлээп алыр 2 складтарны септеп доосканнар. Эштер Өктек-оол, Мандак олар моторлуг үш тараа чүдүрүкчүлерин септээннер. Бригаданың кежигүннери 50 хүүректерни, 40 дырбааштарны чазап, кургатканнар, 2,5 га хемчээлдиг сарай адаанда шаңның апталгазы эгелээн.

Бо чылын колхозтуң тараазының үнүжү дески болгаш эки үнүп чыдар, ынчангаш дүжүт ажаап алыышкыны августуң 10—15-те эгелээр. Ажаап алыышкынга чедир арткан хонуктарда бүгү белеткел ажылдары доозулган турар.

К. КАРА-ООЛ.

Чайгы чер аңдарылгазы

Улуг-Хем районнуң «Улуг-Хая» совхозтуң Арыг-Бажы салбырының механизаторлары күш-ажылчы бедик көдүрлүүшкүннүг ажылдап, чайгы чер аңдарылгазын организастыг чорудуп, ылаңгыя кур чер аңдарылгазынче кичээнгейни угландырганнар.

Ук ажыл эгелээнден бөөр салбырның тарылга шөлдеринде 1168 гектар чер аңдартынган, ооң иштинде Хендергеде 253 гектар кур черни аңдарган. Трактористер Магай-оол, Х. Орус-оол олар хүнде 5 гектар черни аңдарар тургаш, 7 гектар чедир кур черни аңдарып турарлар.

— СЭКП Төп Комитединиң январь Пленумунуң шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышаан, партияның XXII съездизинге чедишкиннерлиг ужуражыр дээш чарыш калбарган. Ам бистиң механизаторларывыс Барыкта кур черлерни база аңдарар, аңдарган кур чер бүрүзү Төрээн чуртувуска бистиң белээвис болур—деп Арыг-Бажы фермада партия эге организациязының секретары эш Бичелдей чугаалап турар.

Д. АРАКЧАА.

Хөпээннер дег кылдыр бөлгеш, кезек-кезек оваалап каан сигеннерни «СШР—05» маркалыг сараат октакчызы бодунуң дырбааш бистери-биле бөле-хаара көдүргеш, бедип үнүп орган сараат кырынга салгылап турду. Сараат октакчызының башкарыкчызы — күдер кара эр машиназын ыңай-бээр соксаал чок чорудуп турда, шөлде сиген эвээжеп-ле бар чыткан.

«ҮТКА-ның 25 чылы» совхозтуң Ээр-Хавакта сигенчи бригадазының ажылчыны Балажык Доржу сараат октакчызы машинаны эки башкарып өөренип алган болгаш сиген кезилдези совхозка эгелээнден бээр хүн үлүүн үргүлчү ажыр күүседип келген. Кажан сарааттаар сиген чок апарган үелерде, аныяк оол сиген бөлеринге, кезеринге дузалажып ажылдап турар.

ЧУРУКТА: Балажык Доржу «СШР—05»-биле сараат салып тур.

Фото *В. Лутковтуу.*

Делегейге эң дээре продукция дээш

МОСКВАЧЫЛАРНЫҢ ЭГЕЛЭЭШКИНИН АМЫДЫРАЛГА БОТТАНДЫРААЛ

ОЛ ЧОРУК ТЕРГИИН ШЫНАРЛЫГ ПРОДУКЦИЯНЫ БЭЭР

(СЭТА-ныҢ корреспондентилериниҢ дыҢнадыгларындан)

ДнепропетровскиниҢ улус ажылагый чөвүлелиниҢ машина тудуушкунуниҢ эргелелиниҢ бүдүрүлгелери машиналарныҢ болгаш станоктарныҢ 37 хевирлерин ажыглаарын экижидип турган, чыл санында-ла беш миллион камналганы күрүнеге бээр.

ДнепропетровскиниҢ металлургия дериг-херекселдери бүдүрер заводунда домна суугузунга ажыглаар чаа уруушкун аппарадын чогаадып кылырынче эгелеп кирипкен. Ук бүдүрүлге черинИҢ бөлүк тускай эртемниглериниҢ болгаш чаартыкчыларынаҢ сүмелеп киргени мурнакчы аргазы-биле ону кылып турар. Ол аппараттың быжыг чоруун улам экижидери-биле ооҢ иштики каъдын ийи каът эзилдириглер-биле чайырлаарынаҢ орнунга кадыг эзилдириглер-биле үш дапкыр кылдыр чайырлаар. Өске-даа кезектерни шуткуурунуҢ болгаш эптеп тургузарынаҢ шынарын база экижидип турар. Ол заводтуҢ кылып үндүрүп турар уруушкун аппараттарын ажыглаар хуусаларын узадыр чорук болза УкраинаныҢ металлургтарынга домналарныҢ аная турар чоруун дыка кызырар, шой эзилдириишкинин көвүдедир болгаш чылда 2.250 муҢ рубльди камнаар арганы бээр.

* * *

ЛуганскиниҢ Октябрь революциязы аттыг заводуныҢ коллективи «ТЭ-3» деп тепловозтуҢ маннаар хуусаазын бүдүн-чартык катап узадыр деп шиитпирлээн. ООҢ-биле кады локомотивтиҢ эҢ-не харыысалгалыг кезектериниҢ ажылдаарынга доктаатканы магадылаа хуусаазы база-ла узаар апаар. Локомотив тудукчуларын ол хүлээлгезин күүседир төлээде кезектерни кылырыныҢ чазыг чогун шыҢгыырадып, тепловозтарны уламна чаарты кылып турарлар. Луганчылар ол ышкаш «Н-8» деп тепловозтуҢ эҢ коҢ кезектерин ажыглаарынаҢ магадылаа хуусааларын база узадыр деп шиитпирлээн. Ол машиналарны бүдүрүп үндүреринден чуртка чылда беш миллион рубль камналга алдынар.

* * *

ГорькийниҢ автомобиль тудугжулары делегейде эҢ дээре продукция дээш чарышка москвачыларныҢ үлегерин ёзугаар киржин эгелээш, «Чайканын» магадылаа ёзугаар маннаарын 80—100 муҢ километр, «Волганыын»—120—150 муҢ километр болдурар деп ындыг хүлээлгени алганнар. АвтомобильдиҢ чүрээниҢ—шимчедикчизиниҢ ажылдаар хуусаазын ийи катап узадыр дээш олар амдыгааштан эгелээш дыка хөй ажылдарны кылып турар. МашинаныҢ оожумнадыр-дүргедедирин солуур черлерин, шимчээр кезектерин, рессорларын улам экижидип турар. Химиктер, металлургтар болгаш технологтар-биле дем каттыжып алгаш, конструкторлар автомобильдериниҢ дизизин улам чиигедири дээш демиселди калбартып чоруда берген.

* * *

Бо чылын ЛьвовтуҢ заводундан кылдыныҢ үнер электри лампалары улам чырыдыр чайынаныр болгаш үр эдилелдиг-даа болур. Ону чедип алырынче баштайгы базымнарны кылган. Чырыдар удаазынчыгаштары чокка ажылдаар электри лампаларын масалыы-биле кылып үндүрүп эгелээн. Ындыг лампаныҢ чырыдары мурнукуларындан 5—7 хуу күштүг. Ынчаарга ындыг лампаныҢ иштинге аргон эвес, а криптон дээр хейни долдурарга оон-даа артык шынарлыг апаар. Чырыыр күжүнүҢ талазы-биле 75 ватт күүлүг криптонныг лампа дээрге аргон-биле долдурган 100 ваттыг лампа-биле деҢнежир болгай. Оон аҢгыда ол — хемчээл талазы-биле бичии болгаш дыка камналгалыг-даа. 6200 муҢ криптон хейлиг электри лампаларын бо чылын бүдүрер болгаш олар мурнуку лампалардан үгле хөй чырык бээр эвес, харын-даа хереглекчилериниҢ 95 миллион киловатты камнап алырын хандырар дээрзин ол заводка санап көрген.

* * *

КишиневтуҢ Котловский аттыг электромеханиктиг заводунуҢ артезиан кудук насостары капиталдыг септелге чокка дөрт чыл чедир ажылдаар апаар. Ол бүдүрүлгениҢ ажылдакчылары техниктиг төвүлелдиҢ саналын ёзугаар насостуҢ подшипнигиниҢ болгаш электрилиг шимчедикчиниҢ суг аттыгар подшипнигиниҢ өзээниҢ тургузуун чаарты кылыр деп шиитпирлээннер. Электрилиг шимчедикчиниҢ долгаар удазынарын ам картты чок удаазын-биле солуур. Ону үгле хлорвинилдиг суук үүл-биле будуур апаар. Ол арга үгле шимчедикчиниҢ «амыдыралын» узадыр эвес, харын-даа бүдүрүлгеге дыка хөй камналганы база бээр.

* * *

УфаныҢ демир удазын кылыр заводу телефон удаазынын кылырыныҢ чаа аргазынче шилчиир болгаш бир чылдыҢ дургузунда бир тонна капронну, 250 муҢ рубль түүнүг хөвенсаазын аргыгларын болгаш каҢ удазыннарны камнап алыр. Ындыг удазыннарныҢ бештиҢ бир кезинин ам безин пөс удаазын-биле эвес, а пластмасс бүдүмелдер-биле ораап үндүрүп эгелээн. Ындыг удаазын мурнундагы удазыннардан он катап узун хуусаалыг ажыглаттынар.

* * *

«Курган көдээ ажыл-агый машиналары» деп заводтуҢ бүдүрер машиналары — экскаваторлар, электри күжү-биле суг сордурар херекселдер, силос-саваҢ хээндектээр машиналары болгаш өске-даа продукцияларыныҢ даштыкы хевири улам чараш болгаш бедик шынарлыг апаар. Ол машиналар мурнундагыларындан чартык чыл үр ажылдаар хуусаалыг болур. ЗаводтуҢ коллективи элээн хөй институттар-биле кады демниг ажылдап турган, ам технологияныҢ хөй-хөй участоктарын чаарты көрүп, автоматтыг болгаш чартык автоматтыг дүҢзаалаашкынны ажыглап, бедик частоталыг ток-биле кезектерни каннаар база өске-даа аргаларны ажыглап турар.

* * *

ЛенинградтыҢ Володарский аттыг фабриказынын даараныкчылары хепти каас-чараш, эптиг, аянныг кылырынче чүткүп турарлар. КостюмнуҢ хөректээжиниҢ амгы хевирин улам чараш болдурары-биле олар чаа материалды — флезилинни ажыглап турар, ооҢ чамдык кезектерин хөвенден эвес, а поролон дээр чүүлден быжып кылып апарганнар. Тергиин чараш, чазыг чокка даараар, нарын машиналар ооҢ цехтеринде улам көвүдеп турар. Даараныкчылар ам кылыгларны магадылаа хуусаалыг бүдүрер деп шиитпирлээннер. Ынчангаш ам удавас садып алыкчылар садыг капсырылдазы-биле кады магадылаа хуусааныҢ паспортун база алыр апаар.

Фабрика марказыныҢ арыг ат-алдары дээш демисел болза бистиҢ ажыл-агыйжы болгаш партия организацияларывыстыҢ кичээнгейиниҢ төвүнге үргүлчү турар ужурлуг. Эки этти холга тудуп, эки боттандырган төлевилелди көөрү кижи бүрүзүнгеле таарымчалыг болгай. ООҢ-биле кады бо бүгүнү эртемниҢ болгаш техниканыҢ чаа-чаа чүүлдерин барымдаалап тургаш, бодамчалыг, камналгалыг болгаш бир продукция бүрүзү күш-ажылдыҢ болгаш материалдыг хөреҢгилериниҢ эвээш чарыгдалдары-биле кылдынзын дээш эҢ-не ажыктыы-биле кылган турар ужурлуг.

Н. С. ХРУЩЕВ.

КОЛХОЗЧУЛАРНЫҢ СЕТКИЛИНГЕ ТААРЖЫР

МоскваныҢ ажылчыннары чаагай хереки эгелээннер. Ол патриотчу инициатива тараажыларныҢ сагышсеткилинге база-ла тааржып турар.

Бо чыл биске чаа чүүлдү берген—продукцияныҢ, хамыктыҢ мурнунда бүгү-ле тарааларныҢ шынары дыка бедээн. Бир эвес бистер мурнунда күзүн тарыыр кызыл-тастыҢ үгле чымчак сорттарын өстүрүп турган болзувусса, ам күзүн чажар кызыл-тастыҢ бүгү шөлүнден «белоцерковская-198», «мичуринка», «одесса-16», «одесса-21» дээн ышкаш күштүг болгаш кадыг сорттарын ажаапап турар бис. Кызыл-тастыҢ ол сорттары бедик дужуттүү-биле, а ооҢ тараазы эки хлеб болгаш шынарлыы-биле онзаланып турар.

Ам бистер көдээ ажыл-агыйныҢ өске-даа культураларын — хөй белоктуг боов турар чочак-тарааныҢ, виканыҢ, сояныҢ дужудун болгаш шынарын улам ынай бедидер талазы-биле хемчеглерни ажылдап кылып турар бис.

ТарааныҢ шынарын бедидери-биле чергелештир ооҢ бот-үнезин чиигедирин күзеп турар бис. Ону бистер хөй күш кирер ажылдарны калбаа-биле механизастап турган чедип алырын оралдажып турар бис. Бистер эҢ чаа машиналарны, ылаҢгыя хоолай дамчыдылгалыг транспортерларны, сараат чазакчыларын болгаш ооҢ-даа өскелерни садып алган бис.

ПродукцияныҢ шынарын шиитпирлиг экижидерде эртем-биле бир демниг болур чорукту бүгү хемчег-биле быжыглаары эргежок чугула дээрзи чаягаар-ла билдингир. Кызыл-тастыҢ болгаш кукурузаныҢ кайгамчык эки чаа сорттарыныҢ тургузукчулары—сураглыг селекционер Ленинчи шаннаалдыҢ лауреады, Социалистиг Күш-ажылдыҢ Маадыры Федор Григорьевич Кириченко болгаш профессор Александр Самсонович Мусийко оларныҢ бистиҢ ховуларывыска үргүлчү-ле аалдап кээп турарынын-даа ужуру ында. БистиҢ ужуражыышкыннарывыс кайы-кайызыска ажыктыг болуп турар.

БистиҢ артеливистиҢ тараажылары бистиҢ шефтеп турар кожавыс Ленин аттыг колхозтуҢ ажыл-ишчилеринге продукцияныҢ шынарын бедидер, санын көвүдедир дээш демисежирде дузалажыр деп шиитпирлээн. Бис коммунистиг тургузуушкуннуҢ чаа-чаа чедиишкиннеринче деҢге чоруур дээш оларга бүгү-ле көдээ ажылагый культураларынаҢ сорттуг тарылгаларынче бүрүн шилчииринге дузалажыр хову болгаш мал ажылында чаа-чаа курлавырларны оларныҢ тыварынга деткимчени көргүзер бис.

М. А. ПОСМИТНЫЙ.
СЭКП-ниҢ XXI съездизи аттыг колхозтуҢ даргазы, Социалистиг Күш-ажылдын ийи дапкыр Маадыры.
Одесса областыҢ Березовский районунда Рассвет суур.

Витаминчиткен чемнер

МОСКВА. (СЭТА). Витаминчиткен чемнер деп чүвени кижилер шупту билир бе? СЭТА-ныҢ корреспондентизинге ол дугайын Бүгү-эвилелдиҢ эртем-шинчилел витамин институдунуҢ лабораториязынаҢ эргелекчизи геология эртемнериниҢ кандидады Р. П. Николаев чугаалап берген.

— Аъш-чем продуктуларын витаминчидип ажылдап турар тускай эртемниглер кижилериҢ ажылдап турар профессияларын өөренип көрүп турарлар. Чижээлээрге, бедик температурага таваржып турар изиг цехтериҢ ажылчыннарынга организмниҢ витаминнер хереглээри барык-ла ийи катап улгадыр. Шуткукчуларга, металлургтарга болгаш өске-даа ындыг профессияларныҢ кижилеринге витаминнер-биле байлакшыткан тускай чемненилгени организастаарынаҢ ужуру-даа ында. Шахтёрлар столоваяларында база-ла ынчаар кылдынган.

Делегейде эҢ эки продукция дээш, ооҢ «назынын» узадыры дээш кайгамчыктыг эгелээшинни москвачылар үндүрүп кээрге, бистиҢ лабораториявыстыҢ коллективи бүгү улустуҢ ол шимчээшкининге киржир деп шиитпирлээн. ВитаминнерниҢ шынарын экижидерин, оларныҢ буянныг чаагай болур хуусаазын узадырын ажылдап кылыр аргалар бисте бар.

ЧаҢгыс чижектен ап көрээли: витаминниҢ «кошкак» чоруунуҢ кол чылдагаанын — ооҢ үнезиниҢ дүрген ышкындырары болур. Чоокта чаа консерва үлетпүрүүниҢ институду-биле болгаш тараа институду-биле кады бистер «А» витаминге шинчилел чоруткан бис. Ол дээрге чаҢгыс хонукта-ла үрелип каар кошкак витамин болган. ООҢ үске хандызын маис крахмалы, соя далганы, солод хандызы-биле холуп шенээн бис. ООҢ соонда ону кургадыптарывыска далган апарган, ол далганы складка элээн үр шыгжаан бис. Элээн каш ай болган соонда кылган анализ кайгамчыктыг түҢнелдерни берген. Ам солод хандызын РиганыҢ пиво хайындырар заводу бүдүрүп үндүрүп турар.

Коммунистер ажылдап кирипкенде ындыг болур

Чоокта чаа-ла БежецкийниҢ автогараж дерилгелерин кылыр заводу чурттуҢ гаражтарынга хереглээр чүүл-бүрү машиналарны бүдүрүп үндүрер талазы-биле онаалганы күүсетпейн турган. ХереглекчилериниҢ багай шынарлыг чүүлдерге хомудап кээр чоруу бо-ла тургулаан. ООҢ чылдагааны эрги дериг-херекселдерде болгаш чамдык ажылдарны хол-биле кылып турганында болган.

Ынчангаш партия организациязы ол бүдүрүлге черин хожудаашкындан уштур деп шиитпирлээш, кол-ла чүүлче—станоктарны чаартып, улуг күш үнер ажылдарны механизастаарынче хол тудуп кирипкен.

Коммунист бүрүзү-ле тодаргай саналдарын киргген болгаш оларны партия хуралынга ыяк чугаалажып көрген. ООҢ соонда-ла продукцияларныҢ эҢ дээре шынары дээш поход-даа эгелээн.

Коммунистер Ф. Худяков биле И. Осиповка баштаткан эгелекчи бөлүктү механиктиг цехте тургускан. Ол бөлүк дериг-херекселдерни шууштурулга шугумунче эде тургузуп, кезектерни сөөртүп, дажыглаарын механизастап эгелээн. Ол чорук күш-ажылдыҢ бүдүрүкчүлүүн 20 хуу бедидер болгаш үрей кылыр чорукту чартык кезиинге эвээждир арганы берген.

ЭҢ ылаҢгыя шуткулга цегинин ажылы шулуудавайн турган. АҢаа кылыр-ла ажылдарныҢ чартык кезиинден хөйүн хол-биле бүдүрер турган. Ол ышкаш үрей кылдынар чорук база хөй болгулаар. ЗаводтуҢ партия организациязы ол цехтиҢ байдалын чугаалажып көрген. Шуткулга бүдүрүлгезин механизастаарынаҢ талазы-биле бөрону тургускан болгаш ону инженер И. Петров удурту берген. ШуткукчуларныҢ ниити хуралынга эптекчилер болгаш тудугжулар-биле кады социалистиг хүлээлгени ап — шуткулганы XXII съездиге чедир бүрүнү-биле механизастаар дишкеннер.

СЭКП кежигүү И. Колесовка удурткан эптекчилер бригадазы кургадылга салбырынга болгаш шуткулга черинге шууштурулга тургузуун кылган. Ол ышкаш өөнүг шуткулганыҢ тускай черин кылгаш, ында чаа машиналарны тургускулаан. Партия контролюн боттандырарынаҢ талазы-биле комиссия бүгү-ле ажылдарны карак салбайн хайгаарап турар. Ону инженер Зинаида Малинина удуртуп турар. ООҢ түннелинде шуткулга бүдүрүлгези барык ийи катап көвүдээн болгаш бот үнези 30 хуу кудулаан. Өөнүг шуткулгага үрей кылыр чорук шуут чок болган.

ЦехтериҢ партия организациялары чаартыкчыларныҢ болгаш чогаадыкчыларныҢ хуралдарын болгаш конференцияларын кылып, тывынгыр бригадаларны тургускулаан. ЗаводтуҢ партия бюрозунуҢ эгелээшкинин ёзугаар хөй-ниитиден конструктор бюрозун организастаан. Цехтер начальниктери, мастерлер, инженерлер аҢаа ажыл соонда артын калгаш, чаартыкчыларныҢ болгаш чогаадыкчыларныҢ киирип келген саналдарын чугаалажып көөр, чаа-чаа чүүлдерни сүмелээр, шыйыгларны база тодарадып чугаалажып турарлар. Ынчангаш ам заводтуҢ бешки ажылчын бүрүзү-ле — чаартыкчы апарган.

ЧаҢгыс-ла чыл эрткен соонда ол бүдүрүлге чери мурнакчыларныҢ одуруунда кирген. Ол-ла чердеринге ынча санныг ажылчыннарлыг турда-ла, продукциялар бүдүрүп үндүрери 1959 чыл-биле деннээрге ооҢ барык чартык катап көвүдээн болгаш куш-ажылдыҢ бүдүрүкчүлүү 30 хуу улгаткан. Хомудал кирер чорук мырыҢай ховар болуушкун апарган.

Партия организациязы москвачыларныҢ эгелээшкининге ажыл-херек-биле харыылаар төлээде, шынар хынап ажылдаар партия контролюнуҢ комиссиязын тургускан. Кожазында көдээ ажыл-агый машиналары кылыр заводтуҢ коллективи-биле ол бүдүрүлге чери ам тергиин эки шынар дээш чарышче кирген.

В. ШАРОВ,
БежецкиниҢ автогараж дерилгелери кылыр заводунуҢ партбюро секретары.

„Беларусь“ тракторнуҢ „назыны“ узаар

МИНСК. (СЭТА). МинскиниҢ трактор тудукчулары машиналарныҢ шынарын экижидер, назынын узадыр дугайында улуг сагыш салып турарлар. МашиналарныҢ техника-экономиктиг көргүзүглерин, механизаторларныҢ күш-ажылынаҢ байдалын экижидер белдирлерни болгаш хереклелдерни бюроларда болгаш лабораторияларда ажылдап кылып турар. Бир эвес «Беларусь» тракторнун баштайгы хевирлери 2 муҢ шак ажылдаар магадылаа хуусаалыг турган болгаш ажылдыҢ сезон бүрүзүнүҢ соонда септеттирер ужурлуг турган болза, массалыы-биле үндүреринге белеткеттинген «МТЗ-50» деп машинага ол хуусаа 3 муҢ шак чедир узаттынган турар. Трактор септелге чокка 2—3 сезон иштинде ажылдап болур.

Ынчанмыже конструкторлар болгаш заводтуҢ технологу ол-даа чедиишкинни эвээш кылдыр санап турарлар. Олар ам шимчедикчиниҢ гильза-поршень болгаш кривошипшатун бөлүктериниҢ шынарын экижидип турган, тракторнун септелгелер аразында ажылдаар үезин узадыр дээш ажылдап турарлар. ШимчедикчиниҢ ажылдаар хуусаазынын узаар чоруу оон аҢгыда чаар үстү чаштыныглыг арга-биле арыглаарын улам сайзыраҢгайжыткананыҢ түҢнелинде база чедип алдынар. Шлицалыг каттыжылгалар, дискекателчек өзек, гильзалар, мурнуу өзектиҢ болгаш башкарылганыҢ аҢгы-аҢгы белдирлери дээн ышкаш шак ындыг элээчел кезектерни чүүрүк дамчылгалыг токтар-биле каннаар чорук улуг ажыкты бээр. «Беларусь» тракторнуҢ шынарын бедидеринче угланган дыка хөй хемчеглерни боттандырарда заводтуҢ конструкторларынга БССР-ниҢ Эртемнер академиязынаҢ машина шинчилел болгаш автоматика институдунуҢ эртемденнери дузалажып турар.

ХӨЙ-ДАА, ЭКИ-ДАА БОЛУР

ТАЛЛИН. (СЭТА). Металлургия үлетпүрүҢ хандырары-биле ТаллиниҢ машина тудар «Ильмарине» заводунуҢ бүдүрүп үндүрүп турар дерилгелери болгаш хереклелдери республикадан ырак дашкаар безин алдаржып турар.

МосквачыларныҢ эгелээшкининден үлегер алгаш, бүдүрүлгениҢ коллективи продукцияныҢ шынарын улам ынай экижидер дээш демиселди калбарты берген. Ол сорулга-биле механизацияныҢ тускай участогун тургускан, ол участокта эҢ эки бүдүрүлгечилер бүдүрүлгениҢ технологиязын, ажылдап турар дериг-херекселдерни, кылыгларныҢ конструкцияларын сайзыраҢгайжыдар талазы-биле ажылды чорудуп турарлар.

ЗаводтуҢ техниктиг комиссиязы-биле кады участоктуҢ коллективи чаа конструкциялыг «ОПР» дээр үрдүрүлге хереклелдерин бүдүрериниҢ технологиязын ажылдап кылып эгелээн. Ол хереклелдер эрги конструкциянын хереклелдеринден шилгедек биче, оларны ажылдаар черинге тургузарынаҢ өртек-үнези 20 хуу чиик, ынчаарга ажылдаарынын хуусаазы чижеглел санааны-биле ап көөрге бүдүн чартык катап узаар.

«Ильмарине» маркалыг хереклелдериниҢ болгаш аппараттарныҢ ынаныштыг чоруун механизастыг ёзу-биле сайзыраҢгайжыттынган эптелге хандырып турар.

ПродукцияныҢ шынарын экижидер дээш демисел заводтуҢ бүгү коллективин хаара туткан. Бо хүннерде заводтуҢ сайзыраҢгайжыдыкчылар болгаш ажылдакчылар бюрозунче чаартыкчыларныҢ саналдары үзүктел чокка кирип турар. ОларныҢ саны ам 100 четкен.

«Продукцияны үгле хөй кылдыр эвес, харын база эки шынарлыг кылдыр берээлиҢер» деп лозуҢ-биле ам үеде «Ильмарине» завод ажылдап турар.

Мурнакчы завод

ЛЕНИНГРАД. СЭКП-ниҢ XXII съездизинге белеткелдиҢ хүннеринде бүдүрүлгениҢ бедик культуразы дээш шимчээшкин Ленинградка төрүттүнген. Ол шимчээшкиниҢ эгелекчизи «Электросила» заводтуҢ коллективи болган. ООҢ үлегер-чижээн эдергеннер база-ла хөй. ОларныҢ аразында — совет оптика-механиктиг үлетпүрүҢ кол заводу ГОМЗ-ниҢ (КүрүнениҢ оптика-механиктиг заводу) ажылчыннары болгаш тускай эртемниглери.

Чоокта чаа бедик культураныҢ орук айтыкчызы завод деп хүндүлүг атты ГОМЗ-ниҢ коллективинге Ленинградта бир-ле дугаарында тывыскан.

Ол заводтан хөй чүүлдерни өөренип ап болур. Цехтерде арыгшевер болгаш үлегерлиг корум-чурум тургустунган. Бүгү черлерде эҢ чаа техниканы, бүдүрүлге организациязыныҢ чаа хевирлерин ажыглап турар, Диспетчер албанында телевизия тургузулгаларны, инженер санажылгаларда — машина-санажылга станцияларын ажыглап турар.

СЭКП-ниҢ XXI съездизиниҢ соонда эрткен үениҢ дургузунда бүдүрүлге продукцияныҢ 120 чаа хевирлерин шиҢгээдип алган, 12 автоматтыг шуудулга болгаш конвейер шугумнары тургустунган. МооҢ-биле холбаштыр куш-ажылдыҢ бүдүрүкчүлүү 24 хуу өскен. Ам куш-ажылдыҢ бүдүрүкчүлүү 1963 чылдыҢ деннелинге четкен.

Бүдүрүлгеде 19 цехтер болгаш салбырлар, 200 участоктар, 300 чыгам бригадалар коммунистиг куш - ажылдыҢ цехтери, салбырлары, участоктары болгаш бригадалары деп атты чедип алыр дээш демисежип турар. 2000 ажылчыннар коммунистиг куш-ажылдыҢ шалыпчылары болурунче чүткүп турар. А бүдүрүлге ниитизи-биле коммунистиг куш-ажылдыҢ бүдүрүлгези деп ат дээш чаржып турар.

Заводта дөрт ажылчынныҢ бирээзи-ле өөренип турар. АжылчыннарныҢ болгаш тускай эртемниглериниҢ амыдырал-чуртталга байдалдарын экижидеринге хөй чүүлдер ында база кылдынып турар.

ГОМЗ-ниҢ чедиишкини — СЭКП-ниҢ XXII съездизинге төлептиг ужуражыр болгаш чеди чылдыҢ онаалгаларын алдарлыы-биле күүседир дээш ажылдап турар бүгү коллективтиҢ чедиишкини-дир.

ЧУРУКТА: цехтерни ногаанчыдары-биле өстүрген заводтуҢ 700 пальма болгаш өске-даа кааталга үнүштерлиг тускай садында. Мурнуку одуругда садовод Н. М. Судакова.

СЭТА-ныҢ фотохрониказы.

Тергиин эки продукция—бедик орулга

Сталинград областа «Крепь» совхозтуҢ директору Социалистиг Күш-ажылдыҢ Маадыры С. П. КАЛМЫЧКОВ-биле беседа

ЗаводтарныҢ болгаш фабрикаларныҢ делегейде эҢ дээре продукциязы дээш Бүгү-эвилелдиҢ чарыжын СЭКП-ниҢ XXII съездизинге алдар кылдыр эгелээр деп москвачыларныҢ кыйгырыы бистерге, көдээ ажыл-агыйныҢ ажылдакчыларынга бүрүнү-биле хамааржып турар. Ол патриотчу эгелээшкинни чоок хереэвис кылдыр хүлээп алган бис.

Шынары куду эвээш дуктү берип турар бөдүүн дуктуг хойларны бистиҢ ажыл-агыйывыска чоокка чедирле өстүрүп келген. Үгле нарын дуктуг кодан хойларлыг болур сорулганы салган бис. «Советский мериносс» деп уксааныҢ кошкарларын эккелген бис. Ол кошкарларны түс черниҢ хойлары-биле хайнакташтырып, ооҢ эҢ дээре төлүн шилип ап турар апарган бис, ынчангаш ам барык бүгү өөр хойлар шуптузу кайгамчыктыг чинге нарын дуктуг хойлар болу берген болгаш оларныҢ дензизи 60—70 килограмм чедип турар.

Чижээлээрге, бо чылын кыс хөй бүрүзү 12 килограмм чедир дуктү берип турар! ОоҢ-биле бирги сорттуҢ 8 костюмнерин даарап ап болур, а бисте 44 муҢ баш хойлар бар болгай.

Тергиин шынарлыг продукцияны дужаап турар бис: эрткен чылын совхоз МоскваныҢ фабрикаларынче 153.700 килограмм дукту чорудуп берген. Ажыл-агый үгле дуктуҢ тергиин эки сорту дээш 716 муҢ рубльди (эрги акшалар-биле) немей алган.

Сөөлгү чылдарда уксаа чок инектерни бо черге эҢ таарышкан ховунуҢ шилги инектери-биле база солаан бис. МооҢ-биле кады саанчылар М. Шамрай, В. Мутулова болгаш өскелер-даа инектерни кукуруза силозу, сиген болгаш концентраттар-биле чемгерип эгелээн. Фермаларда механиктиг саалданы боттандырган, хөй куш кирер ажылдарны механизастаан. ООҢ түҢнелинде бистиҢ ажыл-агыйныҢ саанчылары саалданы үгле 3 муҢ болгаш ооҢ хөй литрге чедип алган эвес, харын ооҢ 4,1 хуу үскүрүн ап турар болган.

Бир чыл дургузунда СталинградтыҢ болгаш өске-даа хоорайларныҢ ажылчы чоннарынга херектиг 19.304 центнер сүттү дужааган бис. Ол сүттүҢ үскүрүн бедиткениниҢ ачызында 24.662 центнер кыдыр санаан. Ол чорук база 611 муҢ рубльдиҢ немелде арыг ажыын берген.

Эзт талазы-биле база-ла ындыг болуп турар. Күрүнеге үгле эҢ эки семис бода малды дужаап турган. Эрткен чылын совхоз 7.191 центнер бода мал эдин, хой, куш эдин дужааган. Ону 1041 центнер ажыг кылдыр киириштир санап берген.

Эрткен чылын совхоз тергиин шынарлыг дукту, эзтти болгаш сүттү дужааганындан 1.761 муН рубльдиҢ немелде төлевирин алган. Бо чылын ажыл-херек улам эки апарган. Ол чурагай бистиҢ санажылгаларывыс-биле алырга, 2 миллион рубльге чедир өзер.

Үнүш ажыл-агыйында база-ла багай эвес. Тараа культураларын 35 муҢ гектарга чажып тараан. Күштүг болгаш быжыг кызыл-тастыҢ сорттарын улуг шөлде чашкан, ол кызыл-тасты дээди шынарныҢ кондитер кылыгларын бүдүреринге ажыглаар. Ам тараа кезилдези түлүктээн. Эки дужүттү өстүрген. Чижээ, П. ПанченконуҢ бригадазы улуг шөлдүҢ гектар бүрүзүнден күзүн чашкан кызыл-тастыҢ 180 пуд дужудун ап турар.

АҢылап ажаап алымыкын чидириглериниҢ эҢ-не эвээш дээн хемчээлинге чедирген болгаш долу үнелиг кургаг тарааны алыр арганы берген. Ынчангаш тарааны шуут комбайндан алгаш белеткел черлеринге дужаап турар. Бо чылын совхоз Төрээн чуртка тергиин эки шынарлыг тарааны 1,5 миллион пудту бээр, ооҢ иштинде 600 муҢ пудту пландан ажыр дужаап турары ол болур.

Бо чылын бистиҢ ажыл-агыйывыс күрүнеге ниитизи-биле бирги сорттуҢ көдээ ажыл-агый продукциязын 22 ажыг миллион рубльге бээр болгаш 6,5 миллион рубльдиҢ арыг ажыын алыр.

Аажок улуг курлавырларны амдаа ыракта-ла четпес ажыглап турзажок дүрген темпилер-биле бурунгаар чоруп орар бис. ОларныҢ ийизинге доктаарын күзеп тур мен. Олар улуг ужур-дузалыг болуп турар.

Совхозта техника кончуг хөй—153 комбайннар болгаш жаткалар, 166 тракторлар, чүс-чүс сеялкалар болгаш культиваторлар бар. Ындыг болза-даа хөй-хөй машиналар, ылаҢгыя комбайннар, культиваторлар, сеялкалар чылда үгле каш хүннерде ажыглаттынып турар. БистиҢ конструкторларывыс болгаш көдээ ажыл-агый машина тудуунуҢ заводтары камналгалыг комплексилиг агрегатты тургузар дугайын үүге бодап болбас деп? Чижээлээрге, тараан культураларны ажаап алырын, саваҢны бөлерин болгаш черни аңдарарын хары угда чорудар агрегатты тургузарын. Ол чорук ажылды хөй катап дүргедедир, куш-ажылдыҢ чарыгдалдарын ёвээждир болгаш дужүттү бедидер арганы бээр ийик. Ам дээрезинде ажылдыҢ үргүлчүлээшкини кончуг узамдыккан: баштай тараа культураларны кезер, ооҢ соонда бөлер болгаш бастырар, саваҢны бөлүп, хөпээннээр, аҢгысты аҢдарар. Ол дугайында хөй санныг кижилер, машиналар, хөй шак-үе негеттинип турар.

А мал ажылынга бир кижи 200 чедир инектерни саар арганы берип турар саалда аппараттарлыг чиигибиле көжүрүп чоруур шөлчүгештерни тургузар болза чогуур ийик.

Бир эвес удавас келир үеде эҢ сайзыраҢгай техниканы алыр болзувусса, бурунгаар улам дүрген баар апаар бис.

ДСК МАГАДЫЛАЛ ПАСПОРТКА АТ САЛЫП ТУР

...Бажынны нарын бызаҢчыларга дужаарынаҢ магадылаа паспорту. Ол эгелээшкин биске, Ленинградка төрүттүнген. «Ленотделстрой-1» трестиҢ 44-кү эргелелиниҢ ол эгелээшкинин бистиҢ Обухов комбинаттын бажын тудугжулары деткээн.

Чаа бажыҢга магадылаа паспорту бербишаан, нарын бызаҢчылар нарын ажылдарныҢ үгле шынарлыг болуру дээш харыысалганы боттарынга ап турар деп үүве билдингир. Бис бүгү ажылдарны — бажыныҢ дөжээн салыындан эгелээш крышазын кылырынга чедир ажылдарны күүседиринге чаҢгыс аай магадылаа паспортту бээр бис. Ол паспортка эптекчилер, бызаҢчылар, нарын бызаҢчылар болгаш бажыныҢ тудуунда киржип турар өске-даа тускай эртемниглер ат салыр.

Ам бистиҢ комбинат ийи хевириниҢ — 60 болгаш 90 квартираларлыг чурттарга бажыннарын тудуп турар. Бөлүк инженерлер бригадаларны секциялар болгаш квартиралар аайы-биле хуваарынын чаа технологтуг чурумун боттандырарын санаалдаан.

Бо хүннерде бистиҢ ажылчыннарныҢ улуг бөлүү Нева хемниҢ эриктеринден хөй муҢ километр ырак черде эҢ харыысалгалыг онаалганы күүседип турар. Аныяк крайныҢ найысылалы — Целиноградта беш каът болгаш 330 квартираларлыг дөрт чурттарга бажыннарын тудуп турар бис. Ында комбинат бодунуҢ баштайгы магадылаа паспорттарын берип турар. Ленинградта бистер Невагаа оҢ талакы эриин ам безин «ажыр база берген» бис, ында комбинат 300 муҢ дөрбелчин метр чыгам ниити шөлдүг бир чүс ажыг чурттарга бажыннарын тудар ужурлуг. Ында И. БегуниҢ бригадазы монтаж ажылында ажылдап турар. Мында ДСК ленинградчыларга баштайгы магадылаа паспорттарын тыпсыр.

БистиҢ коллектив бажыҢ бүрүзүн күрүне комиссиязындан «тергиин эки» деп үнелээни-биле ажыглалга киирер кылдыр тудар деп сорулганы салган бис.

П. ВАСИЛЬЕВ,
ОбуховтуҢ бажыҢ тудуунуҢ комбинадынынаҢ партком секретары.
Ленинград хоорай.

ПАРТИЙЖИ-ПОЛИТИКТИГ АЖЫЛ — БИСТИҢ ЧЕДИИШКИННЕРИВИСТИҢ ҮНДЕЗИНИ

Ам үеде Коммунистиг партияның идеологтуг ажылы болза бүгү совет кижилерге коммунистиг чаа моральдыг шынарларны болгаш аажы-чаңның мөзүлерин сиңниктиреринче, кижилерниң медерелинде эрги мөлчүкчү делегейниң артыышкыннарын бүрүн үзуткаарынче угланган.

Н. ХРУЩЕВ.

АГИТАС-МАССАЛЫГ АЖЫЛ

СЭКП-ниң XXII съездизиниң ажыттынар үези чоокшулап орар. Ол алдарлыг болуушкунга бүгү талабиле чедиишкинниг ужуражыр дээш демисел кижи бүрүзүнүң сагыш-сеткилин хаара тудуп турар. Улуг-Хем районнуң «Улуг-Хая» совхозу тургустунгандан бээр үр болбаан. Ынчалза-даа совхозтуң ажыл-ишчилери СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга чедиишкинниг боттандырар дээш, база бистиң төрээн партиявыстың XXII съездизинге төлептиг ужуражыр дээш шудургу ажылдавышаан, чамдык чедиишкиннерни чедип алган.

«Амгы байдалдарда партийжи пропаганданың сорулгаларының дугайында» СЭКП Төп Комитединиң доктаалын удуртулга болдурбушаан, совхозта партком болгаш фермаларда партия организациялары совхозтуң ажыл-ишчилериниң ортузунга партийжи-политиктиг ажылды калбартыр хемчеглерни ап келген.

Фермаларда болгаш ажыл-агыйның түс-түс участоктарында база чоннуң чурттап турар черлериниң аайы-биле агитаторларны быжыглап тургускан. Оларның хөй нуруузу агитатор хүлээлгезин ак-сеткилдиг эки күүседип, чон ортузунга беседаларны, номчулгаларны үргүлүү кылып келгеннер. Ылаңгыя часкы хову ажылдарының үезинде агитас-массалыг ажылдар багай эвес организастаттынып, часкы тарылганың планын чедиишкинниг күүседиринге улуг рольдуг болган. Бистиң агитаторларывыстың аразында эштер Х. Тембирел, М. Бегзи, Мижит-Доржу, Дөмүр-оол, Х. Попуй ышкаш боттарынга онаашкан агитатор хүлээлгезин ак-сеткил-биле кызымак күүседип турар агитаторлар бар.

Совхозтуң фермаларының, бригаделарының төптеринге, совхозтуң төвүнге лекциялар номчулгазы элээн көвүдээн. Лекцияларны боттарывыстың лекторларывыстың күжү-биле организаставышаан, областан болгаш райондан кээп турар лекторларны база ажыглап турар бис.

Совхозтуң ажылчыннарын кижизидер болгаш оларны күш-ажылче организастаар талазы-биле бистиң хана солуннарывыс биче эвес ужурдузалыг. Фермаларда партия эге организацияларының чанында үш хана солуннар болгаш совхозта парткомнуң, комсомол, профөвилел организацияларының хана солуну чогуур өйүнде доктаамал үнүп турар болгаш агитхуудустар бригаделарда база үнүп турар. Ылаңгыя № 1 фермада «Дүжүт дээш» деп хана солун (редактору эш Х. Тембирел) эки шынарлыг үнүп, мурнакчыларның дуржулгазын нептередип, четпестерни чидии-биле шүгүмчүлеп турарындан ооң дээштиг чоруу дыка бедик болуп турар.

Ажылчыннарның культурлуг негелделерин хандырар сорулга-биле чугула кампаниялар үезинде бригаделарга кинону болгаш бот-тывынгыр уран чүүл бөлгүмнериниң концерттерин көргүзүп организастап турар. Бо талазы-биле Арыг-Бажының клувунуң эш Байыр-оолга удуртурган уран чүүл бөлгүмү эки ажылдап, ажыл-ишчилерге солун болгаш янзы-бүрү программалыг концерттерни көргүзүп турар. Ооң составында ажылчыннар, саанчылар, көдээ интеллигентилер-даа бар.

Партийжи-политиктиг ажылды организастаарында улуг четпестер бисте ам-даа бар. Часкы үеде агитас-массалыг ажылды чүгээр организастаан болзажок, чайгы үеде ол элээн кошкаш кынны берген.

Сиген кезилдезиниң баштайгы хүннеринде белеткел чогувусту көргүзүп, тайылбыр ажылын кошкак организастаан бис. Ооң түннелинде Көк-Чырааның № 2 фермазындан өске черлер сиген ажаап алыышкынынче озалдап киргилээн. Бригаделарда, эвеноларда агитас-массалыг ажыл ам-даа ёзулуг калбарбаан. Бо четпестерни чайладыр талазы-биле чогуур хемчеглерни ап турган, партийжи-политиктиг ажылды экижидер ужурлуг бис.

Д. ДУГУР-СЕРЕН,
совхозта партком секретары.

Коммунистиг күш-ажылдыы дээш демисежип турар бүдүрүлгеде

Чурукта Г. Никишина типографиянын ажылдакчыларынга ном берип тур. Фото **В. Рачковскийнии.**

* * *

Областың культура әргелелиниң типографиязынга библиотека шагдан бээр турып келген. Ынчалза-даа ол библиотеканың номнары үргүлүү шкаф иштинге чыдып, улус ооң номнар-даа бижидип албас. библиотека бар деп ат түгле саазын кырынга турган.

Ооң ажылын сегидип, ном фондузун тускай бажынга тургузарының әргежок чугулазының дугайында айтырыг бир катап коллективтиң ниити хуралынга тургустунган. Администрация болгаш профөвилел комитеди шак ол санаалы түүлүг деп деткээн. Ынчангаш типографиянын клувунуң кинобудка турган черин септээш, номнар делген салыр стилажтарны кылдырткаш, библиотеканы аңаа тургускан. Профөвилел комитеди ийи мүн ажыг рубльди (әрги акша-биле) үндүргештин чаа номнар саткан. Ооң әргелекчизинге хөй-ниитиниң даалгалыг ажылы кылдыр комсомолчу кыс Галина Никишинаны томуйлап алганнар.

Хөй-ниитиниң даалгалыг ажылын комсомолчу кыс күүседип әгелээн. Библиотеканың ажылы дораан-на сегээн. Ажыл сөөлүнде 4 шактан 6 шакка чедир улус ында долдур олурушкан номчуттунган тургулаар.

Библиотекаръ хүлээлгеден аңгыда ном тарадыр ажылды ол база күүседип турар. Ном тарадырының айында типографияга 100 рубльдин номун тарадыр планныг турган болза, Галина Никишина 135 рубльдин номун тараткан. Бүдүрүлге черинге библиотеканы тургузары ән-не ажыктыг болгаш ол чугула херек деп чүвени ажылчыннар эки билир апарганнар.

Областың культура әргелелиниң типографиязынче кирер әжик кырында «Типографияның коллективи коммунистиг күш-ажылдың бүдүрүлгези деп ат дээш демисежип турар» деп бижип каан лозуңну аскан. Ол лозуң типографияның директорундан әгелээш коллективтиң бүгү кежигүннеринге улуг харыысалганы даандырып турар. Олар шупту ажылга, өөредилгеге болгаш культура амыдыралга бедик үлегерчижээн чер болганга, кижи бүрүзүнге көргүзер ужурлуглар.

Коммунистиг күш-ажылдың бүдүрүлгези! Ол дээрге бистиң келир үевистиң — коммунизмниң ам бо хүннерде тургустунып келген «ортулукчугажы-дыр». Шак ындыг «ортулукту» областа бир-ле дугаарында типографияның коллективи тургузуп әгелээни чоргаар болгаш откүт дыңналыр-дыр.

Эрткен ийи чылдарда коллективтиң ажыл амыдыралы-биле холбашкан чамдык фактыларны сактып көрээлиңер. Социалистиг чарыштың патриотчу чаа хевири болур коммунистиг күш-ажылдың бригаделары болгаш шалыпчылары деп ат дээш демиселди Москваның демир оруқчулары әгелээнден бээр ам чаала ийи чыл ажып турар. Ол кайгамчык шимчээшкини бистиң областа бир-ле дугаарында типографияның А. Попова удуртқан парлакчылар бригадазы деткээн, келир үениң разведчиктериниң хүндүлүг адын база областа бир-ле дугаарында ол бригадага тывыскан. Бо эрткен ийи чылдарда коллективтиң ажыл чорудулгазы үргүлүү бир дең-дески эки болуп турбаан, социалистиг хүлээлгелериниң күүседези чедип алдынмайн баар таварылгалар чамдык кварталдарда тургулаан, ынчалза-даа чогуур хемчеглер өй-шаанда алдынып, четпестер дораан узуткаттынып турган. Ооң-биле чергелештир бүдүрүлге мурнакчыларының хүрээленги доктаамал өзүп, коллектив кежигүннериниң социалистиг угаан-медерели, билииниң деңнели уламна бедээн. Ынчан бүгү коллектив коммунистиг ёзу-биле чурттаар, ажылдаар болгаш өөренир деп шиитпирни хүлээп алыр дугайында айтырыг турып келген. Ол арай эрте эвес деп бе? Чамдык айларда бүдүрүлге планын күүсетпейн-даа баргылаар-дыр бис, ажылга бичии озалдап келгилээр кижилеривис-даа бар болгай дижип, чамдык кижилер чугаалажып турганнар. Ол чигзииишкиннерге дорт харыыны коллектив кежигүннери боттары бергеннер.

Коммунистиг күш-ажылдың бүдүрүлгези деп бедик ат дээш демиселче кирип тура алган чаа хүлээлгелерин чугаалажып көөрү-биле типографияның бүгү ажылчыннары болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылары ниити хуралга чыглып келгеннер. Бүгү коллективтиң күжүн, аргаларын, курлавырларын коммунистиг күш-ажылдың бүдүрүлгезиниң бедик адынга төлептиг болуру дээш харам чокка үндүрүп, алган бедик хүлээлгелерин ыяавыла күүседири-биле ийи дапкыр күжениишкиннинг ажылдаарынче чыылганнарны хурал кыйгырган.

Кыска илеткел сөөлүнде боттуг, ажыл-агыйжы саналдар әгелээн.

— Бистиң коллектививис бодунуң мурнунда салдынган кандыг-даа сорулгаларны күүседип шыдаар. Бистиң аравыста корум-чурумнуң этинмес үрекчилери — арагачылар, прогульщиктер чок. Күш-ажылдың сагылга-чурумун хажыда бөөр ийнчангыс кижилерни шудургу кижизидер, оларны өөредир ужурлуг бис — деп, коммунист В. Я. Горбунова чугаалаан.

Хуралга санал берген хөй-хөй кижилер алган хүлээлгелерни күүседип шыдаарынга боттарының ханы бүзүрелдиин илергейлевишаан, чамдык үүрмек четпестерниң барын миннип, оларның когун үзе чайладырынга ам-даа кызымаккай болгаш үр ажылдаары негеттинип турарын демдеглээннер.

— Бистерниң кижи бүрүзүнден онаашкан даалгаларынга әң харыысалгалыг болгаш хынамчалыг болурун бедик хүлээлгеливис негеп турар. Бисте чиг-эттиң камналгазы дээш демисел кошкак, ынчангаш ундүрүп турар продукциявыстың боттунези улгаткан. Бо чорук-биле моон соңгаар әнтежип болбас—деп, М. М. Муренкова чугаалаан. Аңаа үндезилээш «кижи бүрүзү әзлчег нормазын 105 хуудан куду әвес күүседир, чиг-эттиң камналгазы дээш демиселди күштелдирер» деп чаа пунктуну хүлээлгелерге немей киирген.

Бо хурал болган сөөлүнде элээн каш хонуктар эрткен. Коллектив кежигүннериниң идепкейлии иледеле бедип турар апарган, полиграф машиналарының бүдүрүкчүлүү улгаткан, а үрей кылышкыннар барык узуткаттынган.

Коммунистиг күш-ажылдың бүдүрүлгези деп ат дээш демисежип әгелээнинин бирги айының түннелдерин типографияның коллективи июнь 15-те үндүрген. Аңаа цехтер болгаш бригадалар аразында калбарган социалистиг чарыштың мурнакчыларын тодарадып, оларга коллективтиң шилчиир кызыл тукчугажын, кызыл вымпелди болгаш чырыдып турар сылдысты тывыскылаан. Эрткен айның түннелдери кончуг эки болганын демдеглээри өөрүнчүг.

А. Головченко удуртқан механика мастерскаязының ажылында турган четпестерни коллектив кежигүннери шыңгыы шүгүмчүлевишаан, оларны моон соңгаар каташтавазының тодаргай хемчеглерин айтып, боттарының ажыктыг саналдарын киргеннер.

Ажыл ажыл-ла ыйнаан, культурлуг дыштанылга, өөредилге база кончуг чугула болгай. Маңаа хамаарыштыр коллективте база әлээн ажылдар чоруттунгулаан. Сөөлгү үеде дыштаныр хүннер санында Көк-Тейже, Сватиково, Чагытай хөлдерже коллективтиг үнүүшкүннерни организастагылаан. Ол чорук коллективтиң эп-найыралын улам быжыктырып, кижи бүрүзү боттарын эки билчиринге, ооң сөөлүнде дузалажырынга улуг идигни берип турар.

Чаа өөредилге чылы чоокшулап келген. Кижи бүрүзү өөредилгениң кандыг-бир хевирин ыяавыла шилип алыр дугайында хүлээлгеде айыттынган. Коммунистиг кижизидилге школазы коллективке сентябрь 1-ден ажылдап әгелээр.

Типографияның коллективи бодунга алган бедик хүлээлгелерин алдарлыы-биле күүседип, коммунистиг күш-ажылдың бүдүрүлгези деп атты чедип алыр дээрзинге бүзүреп болур.

В. МАГЕРЯ.

Хана парлалгазын үнелээр

Ажылчы чоннарны кижизидеринге, ажыл-агыйже күштерни мөөннээринге хана парлалгаларының ужур-дузазы дыка улуг. Хана парлалгазын үнелеп, ону деткип турар черлерде ооң дээштии-даа чидиг.

Өвүр районнуң Хандагайты суурда албан организация черлеринде партия организацияларының хөй нуруузу хана солуннарны чугулалап көрүп, хүн бүрү удуртуп, ооң ажылынга дузалап турарлар. Районнуң суд, прокуратура болгаш шагдаа салбырында партия организациязының органы «Чекист» хана солун шевергин кааскаларлыг, утка-шынар талазы-биле эки үнүп турар. Чыл әгезинден бээр ол солун 9 удаа үнген. Номер бүрүзүнде солун материалдар бар бооп турары-биле коллективтиң үнелелин чедип алган. Ооң арыннарындан ажыл-херекте чедиишкиннерни-даа, эки ажылдыг ажылдакчыларның үлегердуржулгазын-даа номчуп болур. Ылаңгыя четпестерге удур солуннуң дылы аажок чидиг болгаш четпестерни черле чандыр көрбес. Ынчангаш ооң арыннарынга үнген четпестер дугайында материалдарны партия хуралынга ийикпе азы коллективтиң ниити хуралынга чугаалажып көргеш, чогуур хемчеглерни ап турар.

Ынчалзажок чамдык партия организациялары идеологтуг ажылдың бо чугула чепсээн чедир үнелевейн турар. Өвүр райпозунда партия әге организациязының «Кооператор» деп хана солуну бо чылдың әгезинден бээр түгле ийи катап үнген. Сөөлгү номериниң ай-хүнүн көөрге март 12-деги хевээр. Мурнунда үнген солуннуң материалдары кедергей эренгей болгаш шүгүмчүлелдиг материалдар барык чок. Номчукчу райпонуң ажылында четпестер чок ийнен деп бодаар чадавас. Байдал ындыг эвес. Район төвүнде садыг черлеринде безин чогуур шагында ажылдавас чугула хереглелдин бараннарны четче садыглавас чоруктар кайы хөй.

Ниитиниң чемненилге черлериниң ажылында четпестер дыка хөй: кылып турар чемнериниң ассортиментизи эвээш, амданы, шынары куду. Ол ышкаш өре-самчыгдал кылыр чоруктар-даа, ажылынга чалгаа, харыысалга чок чоруктар-даа райпонуң чамдык ажылдакчыларында бар дээрзи чугаажок.

Бир эвес хана парлалгазын чугулага көрүп, ажыл-агыйның болгаш тус-тус кижилерниң четпестерин ооң арыннарынга чидии-биле шүгүмчүлеп турган болза, четпестер эвээш болуру маргыш чок. Райкүүскомда, районнуң харылзаа конторазында партия организацияларының хана солуннары база-ла райпонуундан дээредээр чери чок.

Д. СПИРИН.

Коммунизм дээш демиселге күчүлүг чепсек

(„Правданың" мурнуку чүүлү)

Чоннуң политиктиг-кижизидилгезинге әң-не таарымчалыг байдалдар бистиң чуртувуста бар болуп турар. Марксизм-ленинизмни чогаадыкчы ёзу-биле ажыглавышаан, бистиң партиявыс экономика, политика болгаш идеология талазы-биле, бүгү делегей харылзаларының талазы-биле әң-не чугула хемчеглерни ажылдап кылгаш, амыдыралга боттандырып, коммунистиг тургузуушкунуң бүгү адырларына шылгарангай тиилелгелерни чедип алган. Партияның XX болгаш XXI съездилериниң төөгүлүг шиитпирлери. идеология айтырыгларының талазыбиле Төп Комитеттиң доктаалдары партия организацияларына идеологтуг ажыл-чорудулганын, ажылчы чоннуң политиктиг-кижизидилгезинин тодаргай болгаш бүгү талалыг программазын берген. «Амгы үениң байдалдарында партийжи пропаганданың сорулгаларының дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалында болгаш партияның өске-даа шиитпирлеринде СЭКП-ниң XX съездизиниң соонда идей-кижизидилгелиг ажылдың байлак дуржулгазын түннээш болгаш коммунизм тургузуушкунун халбаштырының үезинде идеологтуг ажыл-чорудулганын утка-шынарын, хевирлерин болгаш аргаларын тодаткан.

Ол шиитпирлерни амыдыралга боттандырганы партия организацияларының идейлиг амыдыралын байыткан, ханы болгаш чаагай чаартылгаларны болдурган. Идеологтуг ажылдың ленинчи методтары катап тургустунган болгаш улам ыңай хөгжүттүнген, ооң дээштии бедээн, амыдырал-биле харылзаазы быжыккан, салдарлыы улам калбарган. Пропаганда улам-на чогаадыкчы, боттуг болгаш сорулгаже чүткүлдүг апар чыдар, догматизм, шөөжилекчи чорук болгаш ёзу барымдаалаар чорук оон шиитпирлиниби-биле үндүр кыстырып, ооң организакчы болгаш мобилизакчы ролю көдүрлүп турар.

СЭКП-ниң чаа Программазынга айыттынган турар коммунизм тургузуушкунун калбартырының сорулгалары бүгү-ле кижизидилгелиг ажылга чаа, әң-не бедик негелделерни салып турар. СЭКП-ниң ам болур деп турар XXII съездизинге холбаштыр пропаганда болгаш агитас-массалыг ажылдың калбарышкыны аажок улам улгадыр. Бүгү идеологтуг ажылга марксисчи-ленинчи бедик идеяны, дайынчы шаап-халдакчы сорукту сиңирип, массаларга ооң салдарын улгаттырары чугула. Бистиң чуртувуска хензиг-даа булун, чаңгыс-даа кижи партияның политиктиг салдарындан дашкаар артып калбас ужурлуг. Кадрларның, бүгү ажылчы чоннарның идейлиг кижизидилгезин доктаамал эжижидер деп партия кыйгырып турар. Коммунистиг идеалдыы —ол дээрге, кандыг-даа бедиктерни чедип алырынга, бүгү-ле эрги, биске удурланчак чүвелер-биле демисежиринге дузалап, четпестер-биле эптешпес чорукту төрүттүндүрүп, коммунистиг харылзааларның үндезини болуп турар угаан-бодалдың кажан-даа өшпес күжү-дүр.

Келир үе коммунизмге хамааржыр. Ол дээрге, хүннүң әртеннин-не чайлаш чок үнүп келири ышкаш шак ындыг чайлаш чок чүве-дир. Ынчалза-даа әрги үзелдер боттарыла өлү бээр, мурнакчы идеология ала-чаагаар, кандыг-даа демисел чокка-ла тиилел бээр деп бодаар болза шын эвес. Чаа чүве дээш, мурнакчы идеяның тиилелгези дээш демисежир херек. Бистиң сорулгавыс болза коммунистиг идеологияны пропагандалаарын могаг чокка эжижидери, биске удур салдар-халдавырлар-биле идейлиг демиселди күштелдирери болур. Бистиң политиктиг ажылывыс кайы хире дээштигил? Чурттакчы чоннуң бүгү кезектерин бодувустун салдарывыска хаара тудуп турар бис бе, ынчаш? Бо айтыыглар партия организациязы бүрүзүн, коммунист бүрүзүн үргүлүү дувурелир ужурлуг.

Москванын, Ленинградтын, Свердловскиниң, Ташкентинин, Риганың, Сталин болгаш Оренбург областарының, Краснодарск крайның болгаш өске-даа черлерниң әлээн хөй партия организациялары сөөлгү чылдарда идеология ажылының талазыбиле дыка улуг дуржулгаларны чыып алган. Ооң-биле кады чамдык черлерде, ылаңгыя Павлодар, Астраханьск, Киров областарда болгаш Таджик ССР-де бар болуп турар идей-кижизидилгелиг ажылды тооп көрбес, кадрларның, ажылчы чоннарның политиктиг белеткелин чедир үнелевес фактылар дувуреззинни болдурбас аргажок. Ол чорук ажыл-агый тургузуушкунунга четпестерни, партияның болгаш чазактың доктаалдарын хажыдар чоруктарны болдурган.

В. И. Ленинниң айытканы-биле алырга, бистиң пропагандавыс, политиктиг агитациявыс амыдыралбиле, ажыл-агый тургузуушкунуубиле сырый харылзашкан турар ужурлуг. Ынчангаш ам болуп турар партия хуралдарында теория биле практиканың харылзаазын бүгү талазы-биле быжыглаарының, идейкижизидилгелиг ажылдың дээштиин бедидериниң дугайында чугаалажып турар. **«Бүдүрүлгени организастаарының айтырыы—ол дээрге, амгы үеде бистиң хамык идеологтуг ажылывыстың улуг кезээ болур»**—деп Н. С. Хрущев айтып турар.

Пропагандистер болгаш агитаторлар, бүгү идеология ажылдакчылары боттарының ажыл-чорудулгазынга Коммунистиг партияның ажылчы чоннарның үндезин эрге-ажыктарын илередип турар политиказын удуртулга болдуруп, бидилии-биле тайылбырлап, ону боттандырары дээш кызымаккайы-биле демисежир, коммунизмни херек кырында канчаар тургузарынга, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн канчаар бедидеринге совет улусту өөредир ужурлуг.

Бүгү идеология ажылының кол угланыышкыны күш-ажылчы кижизидилге болур. Чогаадыкчы күш-ажылга, ажыл-ишчи коллективке, бүгү улус-биле кады чаа кижи төрүттүнер болгаш канналыр. Коммунистиг күш-ажыд дээш шимчээшкин совет кижилериң кижизидилгезинге ёзулуг-ла үнелеп четпес улуг ужур-дузалыг. Коммунистиг ёзубиле ажылдаарын суртаалдавышаан, «ажыл кылбас кижи — чем чивес» деп принципти амыдыралга хажык чокка боттандырар херек. Эрткен үениң ёзу-чурумнарынга, ажы-чаңчылдарынга удур эрги дарлакчы тургузугнун артыышкыннары-биле бистиң амгы үевисти хораннап турарларга — мангыстарга, чалгааларга, арагачыларга, бандиттерге, оорларга, хулиганнарга удур шиитпирлиг болгаш эптеш чок демиселди чорудар херек. Оларга удур бистиң шынчы хоойлуларывыстын бүгү күжү, хөй-ниитиниң күчүлүг күжү ажыглаттынган турар ужурлуг.

Амыдыралда болгаш улустуң медерелинде капитализмниң артыышкыннарына удур, ам-даа бодунуң салдарында чамдык кижилерни түүп турар шажынның төөгеиишкининге удур, націоналализмниң илерээшкиннеринге удур демиселге идеологтуг фронтунуң ажылдакчыларының ролю үүр. Бистиң амыдыралывыс улустарның найыралынын, социалистиг интернационализмниң ёзузунга ажылчы чоннарны кижизиринге байлак материалдарны берип турар.

Чидиг, соксаал чок идеологтуг демисел делегейде чоруп турар. Буржуазияның идеологтары боттарының сандарадыкчы, биске өөрөнешкек идеязын нептередир дээш шыдаар-ла шаа-биле оралдажып, идеологтуг шуургуушкуннарны соксаал чокка чорудуп турарлар. Бистиң хүлээлгевис чүл дээрге, буржуаз идеологияга удур идепкейлиг, шавар халдакчы демиселди чорудары, империализмни, ооң политиказын болгаш идеологиязын сойгалап илередири, ревизионизмниң, догматизмниң болгаш сектант чоруктун кандыг-даа илерээшкиннеринге удур эптеш чокка демисежирин, чогаадыкчы марксизм-ленинизмниң тиилеттирбес күжүн улам тода, тура-соруккуру-биле тайылбырлаары болур.

Партия хуралдарында идей-кижизидилгелиг ажылдың байдалын ханызы-биле чугаалажып, четпестерни дидими-биле илеретпишаан, партийжи пропаганданы, масса-политиктиг болгаш культура-чыдыышкынныг ажылдарны улам ыңай көдүрериниң оруктарын коммунистер айтыр сорулгалыглар.

Идеология фронтузунга партийжи үүртулганың кол чүүлү болза чон-биле, пропагандистер, агитаторлар-биле, идеология ажылдакчыларының хөй миллион отряды-биле ажыл, оларны шилип алыры, өөредири болгаш кижизилери болур. Ол дээрге чаа-чаа чедиишкиннерниң эн чугула чүүлү-дүр.

Бүгү черлерге, бүгү партия организацияларынга идейлиг амыдырал шапкынчыл турзун. Марксизм-ленинизмниң идеяларын пропагандалаары бистиң бедик сорулгавыстың кезээде деңнелинге турып, коммунизмниң тиилелгези дээш демиселге бараан болур ужурлуг.

Идегевишаан бис

Бис лекциядан, беседадан, хуралдарга болгаш илеткелдерден дыка хөй чүвени билип ап чаңчыга берген болгай бис. Политиктиг тайылбыр ажылы бистиң хүн бүрү өзүп турар угаан-бодал негелделеривисти хандырып турар чугула чүүл болур. Бир эвес лекциялар, беседалар болгаш өске-даа идеологтуг ажыл үеде суларай бээр болза, чем чокташтай бээри ышкаш бис угаан-медерел талазы-биле база ол хире негей бээр бис. Ынчаарга бистиң бо байдалывысты Улуг-Хем районнуң «УТКА 25 чылы» совхозунуң партия комитединиң секретары эш Буянды, СЭКП-ниң Улуг-Хем райкому канчаар көрүп база билип турарын өттүр көрүп чугаалаары берге болбайнаан. Ынчалза-даа совхозтуң Ак-Туруг салбырында байдал ол черлерниң бисче кичээнгейни эвээш салып турарын тодаргай көргүзүп турар.

Ак-Туруг суурга болгаш бригаделарга, фермаларга лекциялар, илеткеддер сөөлгү үеде барык болбаштаан, тус-тус черлерде быжыглаан агитаторлар ында-хаая беседа, номчулга кылгылаар-ла. Шынында агитаторлар база орта ажылдавайн турар.

Суурнуң клувунга ында-хаая кино үнеринден өске кандыг-даа масса-политиктиг хемчеглер болбайн турар. Ак-Туругнуң көдээ библиотеказы мурнунда областа ат-сураг-жаан, эки ажылдыг библиотека турган. Ам ооң ажылы дыка сулараан. Номчукчулар конференциязы болгаш өске-даа хемчеглер чоруваставаан, ооң турژук ажылдаза чогуур шактарында безин бо-ла шоочалыг турар. Ынчаарга бот-тывынгыр уран чүүл бөлгүмнүң концертин көргүспестээнден бээр дыка үр апарган.

Суурга турган почта чедирикчизин болгаш малчыннарга почта чедирикчизин совхозтуң дирекция чери дүжүргенден соңгаар ыракузакта чурттап турар малчыннар чагытхан солуннарын болгаш чагаа-бижиктерин кажан душ бооп суурга келгенде алыр-ла, а кээп шыдаваан кижилериниң солуннары, чагаа-бижиктери харылзаа салбырында озаланы берген чыдып турар. Ол ышкаш салбырның ажылдакчылары акша-хөрөнгини чогуур өйүнде албас чорук акша бээр даңзыга кижилериниң ат, фамилиязы будалыр чорук шуут чаңчыл апарган.

Бир-тээ ажылчыннарның амыдырал-чуртталгазын, культурлуг негелдезин эки сонуургап көрбес чүве болганда, ында кижилериниң ажылының түннелин совхозтуң дирекциязы болгаш партком база чегей билири чугаажок. Моон ужурунда салбырда эки көргүзүлүг малчыннар хөй-даа болза, областың малчыннарының Наадымына чаңгыс-даа кижи барбааны база совхозтуң маёвказынга чүгле 2 малчын, 2 мөге киришкени таварылга эвес боор.

Совхозтуң директору эш Стихарев, партком секретары эш Буянды биске кончуг хөвар аалчылар. Ийи-чаңгыс келгенде чон-биле чугаалашпас, чүгле салбырның конторазынга киргеш чорүй баарлар. Ак-Туруг дээрге улуг, ырак-узак салбыр болгай. Бодап көөрге совхозтуң удуртукчулары чон ортузунга ажылче улуг кичээнгей салгыдег. Ынчаарга ажылчыннарның бо негелделери СЭКП Улуг-Хем райкомунга, райкүүскомга база билдингир. Ынчангаш бо талазы-биле чогуур хемчеглерни алыр боор деп совхозтуң салбырының ажылчыннары ам-даа идегевишаан.

М. БАЗЫР-САДЫ,
тудуг бригадазында ажылчын.

Октаргайга бир дугаар четкен кижиге Силезия байыр чедирип тур

КАТОВИЦЕ. (СЭТА). СЭТА-ныҥ корреспондентизи Н. Кочешковтуҥ дыҥнадыш турары болза: Совет космонавт Ю. А. Гагарин июль 21-де Силезияныҥ ажылчы чоннарынга аалдап чеде берген. Октаргайга бир дугаарында четкен кижиниҥ олурганы тускай поездиниҥ келириниҥ үезинде Катовице хоорайныҥ вокзал чанында шөлүнге болгаш ооҥ чоогунда кудумчуларга чүс муҥ хире кижи чыглып келген. Силезияныҥ шахтёрлары совет аалчыны «чүс хар харла» дээр чаҥчыл болган польша йөрээшкин-биле, чечектер боодалы-биле, найыралдыг куспактаашкыннар-биле утказаннар.

Вокзал чанында шөлге митинг болган. Эргим аалчыга байыр чедирбишаан, ПКАП ТК-ныҥ политбюро кежигүнү, ПКАП-тыҥ Катовице воеводствозунуҥ комитединиҥ бирги секретары Э. Герек Силезияныҥ черинге бодунуҥ бажыҥынга ышкаш болурун Ю. А. Гагаринге күзээн.

Чылыг хүлээп алыышкын дээш өөрүп четтиргеш, совет космонавт Катовице хоорайныҥ чурттакчыларынга Совет Эвилелиниҥ ажылчы чоннарындан байырны дамчыдып, күш-ажылга болгаш амыдыралга чедиишкиннерлиг болурун оларга күзээн.

Хоорайныҥ байырлал шинчилиг кылдыр каастап шимеп каан кудумчулары-биле Ю. А. Гагарин хоорайныҥ төвүнче чорушкан, а ооҥ ПКАП ТК-ныҥ политбюро кежигүнү, ПКАП-тыҥ Катовице воеводствозунуҥ комитединиҥ бирги секретары Э. Герек, ПУР-ныҥ Министрлер Чөвүлелиниҥ Даргазыныҥ оралакчызы П. Ярошевич, ССРЭ-ниҥ Польшада элчини А. Б. Аристов оларбиле кады Силезияга чоруушкун кылып чорушкан.

Октаргайныҥ маадырынга Силезияныҥ муҥ-муҥ чурттакчылары чүректиҥ ханызындан байыр чедирип тураргар. Кыры чадагай машина оруктуҥ ийи талазында чыскаай турупкан кижилериҥ аразы-биле ийи шак ажыр чоруп келген. Катовице, Хожув, Забже, Бытом, база катап Хожув болгаш Катовице — хоорайныҥ кыдыынче үнерге-ле база бир өске хоорай дораан өгелеп турар. Польшаныҥ ӊ улуг индустриалдыг району-биле өткен байырлыг чоруушкуннуҥ маршруду ындыг. Хөгжүм чер бүрүзүнде чиртигейнип турар, октаргайныҥ маадырыныҥ олурганы машинаже чечектер урдунуп-ла турар. Шахталар болгаш фабрикалар аҥаа медээзи-биле байыр чедирип турар. Польша ажылчы аҥгыныҥ мүрнакчы отрядты—Силезияныҥ шахтёрлары-биле болгаш металлургтары-биле октаргайныҥ алдаржаан маадырыныҥ сагыш-сеткилди хайныктырып келир ужуражыышкыннары бузулбас акы-дунма польша-совет найыралдыҥ чайынналчак көргүзүү болу берген.

ТУНИСТИҥ ДЕМИСЕЛИ-БИЛЕ ӨП-СЕТКИЛ КАТТЫШТЫРЫЛГАЗЫ

БАГДАД. Иракты премьер-министри Касем Тунистиҥ президентизи Хабиб Бургибага телеграмма чорудуп, Бизертадан француз шериглерни үндүрер дугайында Тунистиҥ негелделериҥе бодунуҥ өп-сеткилин каттыштырып, ону деткип турар дугайын ында медеглеп турар.

ТУНИС. Тунистиҥ девискээринден даштыкы шериглерни үндүрер дээш ооҥ демиселинге алжир улустуҥ болгаш ооҥ чазааныҥ өп-сеткилин каттыштырып турар дугайында Алжир Республиканыҥ түр чазааныҥ медеглелин ында парлап үндүрген. Дыҥнадыгда чугаалап турары болза: «Бизертада тунис улуска таварышкан агрессия болза колониализмден болгаш ооҥ артыышкыннарындан боттарыныҥ чурттарыныҥ бүрүн хосталгазы дээш демисежип турар бүгү улустарга удур угланган агрессия болур. Алжир улус болгаш ооҥ чазаа тунис улусту кезээде деткип келген болгаш даштыкы эжелелден Бизертаны хостаар дээш ооҥ демиселин ам улам улуг хире чергези-биле деткип турар». Алжир Республиканыҥ түр чазаа Бизертадан француз шериглери үндүрер дээш тунис улустуҥ демиселинге дириг күш болгаш материалдыг хөреңгилер талазы-биле бодунуҥ салыышкынын киириринге беленин илергейлээн.

Алжир Республиканыҥ түр чазааныҥ баштыҥы Ферхат Аббас президент Бургибага телеграмма чорудуп, Алжир Республиканыҥ түр чазааныҥ болгаш алжир улустуҥ тунис улус-биле өп-сеткилин бүрүүбиле каттыштырып турар дугайын ында чугаалап турар.

Марокконуҥ хааны II Хасанныҥ ындыг уткалыг телеграммазын Тунисте парлап үндүрген.

БЕЙРУТ. (СЭТА). Мекки радионуҥ дыҥнатканы-биле алырга, Сауд Аравияныҥ хааны Сауд болза Тунистиҥ президентизи Хабиб Бургибага бижик чорудуп. Туниске бүгү хемчегниҥ дузаламчызын көргүзеринге беленин ында илергейлеп турар. (СЭТА).

Испан улустуҥ фашистиг үймзэнчилерге болгаш итали-герман интервентилерге удур национал-революстуг дайынының (1936 чыл) эгелээн хүнүнден бээр чоокта чаа 25 чыл болган.

ЧУРУКТА: республикачы шериглериҥ дайынчылары Мадрид фронтузунда үймзэнчилериҥ туружун атаналап турары.

Тунисте болуушкуннарга хамаарыштыр ДЕМИСЕЛ КАЛБАРГАН

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Бизерта дээш демисел калбарып турар. Даштыкы агентиледелериҥ дыҥнадыгларын өзугаар алырга муҥ-муҥ тунисчилер тунис найысылалдыҥ кудумчулары-биле эртип, «Бизерта бистин!», «Биске боо-чепсекти беринер» деп лозуннарны салып турган.

Тунистиҥ чазак белүктериниҥ медеглеп турары болза, Бизерта дээш дайылдажыр интернационалчы эки-тура бригаданы тургузарын президент Хабиб Бургиба планнаан. Бизертадан келген дыҥнадыглар-биле алырга, тунис чадаг шериглер хоорайныҥ төп кезиинде губернаторнуҥ турар бажыҥын долгандыр баррикаданы тургузуп турар. Бизертаныҥ кудумчуларында тулчуушкуннар үргүлчүлевишаан. Өлүрткеннериҥ болгаш балыглаттырганнарныҥ саны хөй болуп турар.

Тунис-Африка Пресс (ТАП) агентиледелиҥ сан-медээлерин өзугаар алырга, Бизертаныҥ районунда хамааты чондан тургустунган эки-турачыларныҥ саны ам бо үеде барык 15 муҥ кижи ажып турар. Оларныҥ хөйү —«Нео-дестур» партияныҥ аныяктар организациязының кежигүннери.

Артиллерияга болгаш ужар түүлге деткиткен 30 танкылардыг болгаш чүк машиналардыг француз колонна чурттуҥ мурнуу талазында тунис шериглериҥ туружунче шавар халдаашкынны июль 21-де эгелээн дээрзин ТАП агентилел база дыҥнаткан. Агентиледелиҥ дыҥнадыында чугаалап турары болза, тус чернии-биле эртенгиниҥ 4 шак турда француз самолёттар Тунистин камгалал шериин болгаш Бордж Каркуи суурну бомбалаан, ооҥ чартык кезиин ракеталар-биле үрегдээн. Хамааты чоннуҥ ортузунда өлүрткеннериҥ болгаш балыглаттырганнарныҥ саны хөй болуп турар.

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер агентиледелиҥ дыҥнадыын өзугаар алырга Тунистиҥ кадык камгалалыныҥ департаментизи Кызыл крестиҥ Делегей комитединге телеграмма чорудуп, Женева керээзин Франциянын үрээнинге ында удурланып турар. Француз шериг танкыларны болгаш пулеметтарны ажыглавышаан, хамааты чонну боолап турар деп телеграммада чугаалаан. Олар ижер сугдан Бизертаны кызагдаан, ол чорук халдавырлыг аарыгларныҥ тыптып келириниҥ айыылын тургузуп турар.

ТУНИС. (СЭТА). Тунис Республиканыҥ президентизи Хабиб Бургибаныҥ улус чонга үндүрген кыйгырыында медеглээни болза, тунис улустуҥ хамаарышпас чоруу дээш ооҥ демиселинге дузаларын күзээн өске-даа чуруттардан келген эки-турачыларны хүлээп алыр деп тунис чазак шиитпирлээн. Европаже нефтини чорудуп турар Ла Скирра порттуҥ нефть кудар бүгү-ле тургузулгаларының ажылын сокдадыр дугайында шиитпирни Тунистиҥ чазаа хүлээп алган дээрзин президент чугаалаан. Тунис улус бир эвес негеттинип келзе, кудумчу тулчуушкуннарынга доктаавайн, бүгү-ле чепсектер-биле француз шериглерге удур демиселди чорудар дээрзин Бургиба база медеглээн.

АКШ-та кылымал спутникти чедимче чок салып үндүрген

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АП агентиледелиҥ дыҥнадыын өзугаар алырга, АКШ-тыҥ шериг-агаар күштери черниҥ «Дискаверер—27» дээр кылымал спутнигин Ванденберг базадан (Калифорния штат) салып үндүрерин орадлашкан. Салып үндүрген соонда 60 секунда болганда спутник узуткаттынган. Спутникте чүү болган дээр дугайында ам дээрезинде кандыг-даа медээлер чок деп ужар түүл базазының төлөлекчилери медеглээн.

Иштинде кижилиг америк ракетаны салып үндүргени

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Кабиназынга космонавт Вирджил Гриссом чораан «Редстоун» деп ракетаны Канаверал думчуктан Каттышкан Штаттар июль 21-де салып үндүрген. Ракета космонавтыны 118 миль (188,8 километр) бедикке чедир көдүрүп үндүрген. Информация агентиледелериниҥ дыҥнадыш турары-биле алырга, космонавт Атлантика океанга, салып үндүрген черинден 305 миль (448 км) ыракка мендичаагай кээп дүшкен болуп турар.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Кабиназынга АКШ-тыҥ шериг-агаар күштериниҥ капитаны Вирджил Гриссомнуҥ чорааны «Редстоун» деп ракетаны салып үндүргениниҥ дугайын тодаргай дыҥнатпышаан, америк парлалга болза, ол ужудуушкун баштайгы америк космонавт Алан Шепардтыҥ ужудуушкунунуҥ барык-ла ол олчаан каттаашкыны болган деп айтып турар. 303 миль хемчээлге 16 минутаныҥ ужудуушкуну биче-ле болза Гриссомнуҥ бодунга халаптыг болуп доостур часкан деп ооҥ-биле кады демдеглеп турар. Иштинге космонавтыныҥ олурганы кабина суг кырынга кээп дүшкеш, андарлы берген болгаш сугже кирип эгелээн. Канаверал думчукка кылган парлалга конференциязынга ужудуушкуннуҥ организакчыларыныҥ медеглээни болза: «Корабльдиҥ барып дүжер ужурлуг турган районунга чүү болу бергенин бис тодаргай билбес бис. Вертолёт чеде бээриниҥ болгаш кабинаныҥ сугже дүжүп эгелээриниҥ мурнунда кабинаныҥ эжин ажыттына берген болган дээрзин билир бис. Баштайгы вертолёт кабинаны сугдан ушта тыртып алырын орадлашкан, ынчалза-даа ооҥ иштинче суг эндере кире бергениниҥ уламыдан ушта тыртып шыдаваан. Кажан кабина сугже дүжүп эгелей бергенде Гриссом ону каапкан ужурлуг турган».

Кабина-биле кады сугже кирбес төлээде, Гриссом кабинада артык ажикти ажыдар ужурга таварышкан. Сугже дүжүп кирип чыткан кабинадан Гриссом шымнып үнүп келгениниҥ соонда чүгле ийи минута эрткенде ону ийиги вертолёт ап алгаш, «Рэндолф» деп авианосецтиҥ кырынга эккелген.

Кабинаны аппаратуразы-биле кады уштуп алыр дээн бүгү орадлажыышкыннар түннел чок болган, ам ол кабина Атлантика океанныҥ 5000 метр ханы дүвүнде чыдар.

Барыын Германияныҥ армиязы — бундесвер көвүдеп турар. Ооҥ генералдары — мурнундагы гитлержи шериг начальниктери—ол армияны атомнуг чепсен-биле болгаш амгы үениҥ шериг техниказы-биле чепсеглээрин негеп турарлар. ГФР-ниҥ армиязын чепсеглээринге Американыҥ Каттышкан Штаттары идиглиг болуп турар. Бо чурукту ДПА деп, барыын-герман агентилел тарадып турар. «1945 чылдың соонда америк солдаттар немецтериҥ танкалар септээринге дузалажы бээр деп кым бодаан боор?» деп, агентилел кыжырыг-биле кайгап турар. Ол бөгүн НАТО-да болуп турар-дыр деп, ДПА немеп каан. Ынчаарга чурук бодун боду-ла сөглеп турар ышкажыл.

КҮШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ

Бирги черде—„Динамо“

Бут бөмбүүнүҥ талазы-биле область маргылдаазы июль 20-де Чөөн-Хемчик районнуҥ болгаш «Буревестниктиҥ» бичии оолдар командазының ужуражыышкыны-биле эгелээн. Чадааначылар ийи мячини киир теп, ужуражыышкынга тиглээн. Ооҥ дараазында Таҥды районнуҥ бичии оолдар командазы «динамочуларга» тиилеттирген.

Улуг улустуҥ маргылдаазының талазы-биле «Динамо» биле таҥдычылар ойнаан. Ийи команданыҥ ойнакчылары оюннуҥ ийи ужуражыышкынынга дыка кызымаккай ойнааннар. Ооҥ түннелинде оларныҥ маргылдаазының саны 2:2 болуп, хайымнашкан. Ол хүннүҥ маргылдаазының сөөлгү оюннарынга «Торпедо» биле «Спартак» ниитилелдериниҥ бичии оолдар база улуг улустуҥ командалары ужурашкан. Бичии оолдар командазының ужуражыышкынынга «торпедочулар» удурланыкчызының эжиинче 4 мячини киир тепкен, а «спартакчылар» аҥаа чүгле чаҥгыс катап харылап шыдаан. Улуг улустуҥ маргылдаазынга «спартакчылар» ойнап алган.

Июль 21-де Таҥды — Чадаана, «Спартак»—«Динамо» командаларының бичии оолдарының ужуражыышкынынга Таҥды биле «Динамо» командалары тиилээн. Улуг улустуҥ талазы-биле «Спартак» биле «Динамонуҥ» маргылдаазы бут бөмбүүнге сонуургалдыгларның кичээнгейин хаара туткан турган. Бо ужуражыышкынныҥ түннелинден областыҥ бирги чери дээш маргылдааныҥ тиилекчизи шүглүп үнер турган. Кайы-даа команданыҥ киржикчи бүрүзү улуг көдүрлүүшкүнүт ойнаан. Ийи команданыҥ спортчу мергежили деҥ турган. Ынчалзадаа «спартакчыларныҥ» чазыг кылган ужурунда «Динамо» командазы ол команданыҥ эжиинче он бир метр хемчээлдиг черден мячини хостуг тевер эргени алган. Ооҥ түннелинде «динамочулар» бир санны чедип ап шыдаан болгаш «Динамо» командазы бирги черге үнген.

«Буревестник» командазы-биле «Торпедонуҥ» ужуражыышкыны маргылдааныҥ ийиги черинге кым болурун шиитпирлээр. Чүге дээрге «Спартак» биле «Торпедонуҥ» саны бо хүннүҥ эгезинде деҥ турган. Бо ужуражыышкынга «буревестникчилер» мүрнап чоруп турган. Ынчалза-даа оюннуҥ ийиги кезиниҥ сөөлгү минуталарында «Торпедо» командазы удурланыкчызы-биле деҥнежи берген. Оюн ол-ла олчаан ынчаар төнген. Сан 4:4 болган.

Бут бөмбүкчүлериниҥ областыҥ бирги чери дээш алды хүн үргүлчүлээн маргылдааларының түннелинде «Динамо» командалары 24 санныг болуп, бут бөмбүүнүҥ талазы-биле 1961 чылдың область чемпиону болган. Ийиги черде 22 санныг болган «Торпедо», үшкүзүнде—«Спартак» 21 санны ап, тус-тус черни эзлээн. Ооҥ дараазында черлерде Таҥды, «Буревестник» болгаш Чадаана командалары болган.

Область чемпиону болган «Динамо» командазынга кубокту болгаш 1-ги чергениҥ дипломун тывыкан. Ол ниитилелдиҥ командаларының ойнакчыларын өртектиг түүлдер-биле шаҥнаан. Ийиги черни алган «Торпедо» командазы вымпел болгаш бут бөмбүүнүҥ талазы-биле II-ги чергениҥ дипломун алган.

«Динамо» ниитилелдиҥ командазының вратары Николай Корешников, «Торпедонуҥ» төп камгалакчызы Павел Дресвянников болгаш ол команданыҥ халдакчызы Юрий Белостоков оларга тус-тузунда аттарны тывыспышаан, өртектиг шаҥналды берген.

А. ШАТОВ.

ПРОФЭВИЛЕЛДЕРИНИҥ СПАРТАКИАДАЗЫ

ВОРОНЕЖ. (СЭТА). Июль 22-де Воронежтиҥ «Труд» стадионунда РСФСР-ниҥ профэвилелдериниҥ ийиги чайгы спартакиадазының шүүлде маргылдаазы эгелээн.

Байырлал шинчизи кирген Воронежте Россия Федерациязының областарының, крайларының болгаш автономнуг республикаларының 300 хире спортчу төлөлекчилери чедип келген. Күш-культура коллективтериниҥ, бүдүрүлгелериниҥ болгаш дээди өредилге черлериниҥ командаларының болгаш чыынды командаларның составында спорт мастерлери болгаш бирги разрядтың спортчулары хөй.

Спортчу байырлалга конкурстан дашкаар делегей рекордсменнери, XVII олимпий оюннарының чемпионнары база киржир. Спорттуҥ алдарлыг мастери, москвачы Петр Болотников бодунуҥ спортчу мергежилин 5000 болгаш 1500 метрге көргүзер, а чоокта чаа ССРЭ—АКШ-тыҥ спортчуларының аразында болган маргылдаага диска октаарынга делегей рекорту тургускан кайгамчыктыг спортчу Тамара Пресс ядро болгаш диска октаарының маргылдаазынга киржир.

Шүүлде маргылдааларның тиилекчилери Москвага эрттер Бүгү-эвилелдиҥ профэвилелдер спартакиадазынга РСФСР-ниҥ спортчу алдарын камгалаар чыынды командага кирер эргени алыр.

ХОЛ БӨМБҮҮНГЕ

ЛЕНИНГРАД. (СЭТА). Хол бөмбүүнүҥ талазы-биле чуртка бирги чер дээш херээженнер командаларының шүүлде маргылдаазы үргүлчүлеп турар.

Чурттуҥ эрткен чылгы чемпиону, хол бөмбүүнүҥ талазы-биле Европаныҥ кубогунуҥ эдилекчизи Москванын динамочулары амгы маргылдааныҥ бирги черинде чоруп турар Одессаныҥ «Буревестник» командазының хол бөмбүкчүлериҥе 1:3 санга уттурганнар.

Москванын «Локомотив» командазы Риганыҥ «Даугава» командазын 3:1 санга тиилээн. Ленинградчылар бодунуҥ шөлүнге эки ойнап турарлар. Ленинградтыҥ СКИФ командазы Бакунуҥ «Нефтяник» командазын 3:0 санга, а ленинградчыларныҥ база бир командазы—спартакчылар Москванын спартакчыларын 3:1 санга тиилээннер.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

МӨӨГҮНҮ ХӨЙНҮ БЕЛЕТКЭЭР

Бистиҥ совет Төрээн чуртувустуҥ байлаан бүрүн ажыглаарынче болгаш бойдузун камгалаарынче партия, чазак улуг кичээнгейни салган. Июнь 12—14 хүннеринде Чөөн-Сибирьниҥ областарының, крайларының белеткел органнарының ажылдакчыларының чөвүлел хуралы Красноярск хоорайга эрткен. Ол хурал мөөгү, кат, тоорук чыын белеткээриниҥ айтырыын тускай чугаалашкан болгаш ооҥ иштинде мөөгүнү онзалап көрген.

Мөөгү бистиҥ чуртувуста хөй. Бистиҥ областыҥ Каа-Хем, Бии-Хем, Таҥды, Тожу, Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик болгаш оон-даа өске районнарының девискээринде мөөгү элбек. Делегей рыногунга мөөгү ӊ-не үнелиг. Ол болза мал эъди-биле барык бир дөмей амданныг, хоолулуг чем-дир.

Ооҥ химиктиг составы болза, ак мөөгүнүҥ 87 хуузу суг, белоктуг бүдүмелдери — 5,4 хуу, крахмал чигири—5,15 хуу, үс—0,5 хуу, дустар 0,95 хуу, клеткалары 1 хуу болуп турар. Мөөгү кижиниҥ организминге ногаа, хлеб ышкаш ооҥ 75—80 хуузу сиҥип шиҥгээттинер. Бистиҥ области бар мөөгүлер болза: ак мөөгү, подосиновик, березовик, масляник, моховик, рыжик, груздь, волнушка, белянка подгруздь болгаш оон-даа өскелер болур. Мөөгүлер хоорза-мургулуг, карттарлыг болгаш сумкалыг деп мындыг үш белүкке ылгадып турар. Ол мөөгүлерден өске хоранныг мөөгүлер база бар, ындыг мөөгүлерни кижи чип болбас, олар колдуунда чазын эрте үнер.

Мөөгүлер дугайында плакаттар, номнар, стандарттар райполарныҥ белеткел конторларында бар. Мөөгү чыын садар кижилер ол конторалар-биле харылзажыр ужурлуг. Областыҥ хереглекчилер ниитилели чыл бүрүде-ле мөөгү белеткээр талазы-биле планныг турган, ындыг-даа болза, ол күүсеттинмейн келген. Областыҥ хереглекчилер кооперациязы 1960 чылда 20 тонна мөөгүнү белеткээр тургаш чүгле 400 кг-ны белеткээн.

Мөөгүнү чогуур үе-шаанда белеткээрде, белеткел организациялары чүү кылыр ужурлугул: хамыктыҥ мурнунда мөөгү чыыр болгаш садар дугайында ажылчы чоннарныҥ, ооҥ иштинде школачыларныҥ ортузунга тайылбыр-массалыг, организастыг ажылдарны чорудары болур. Райполарныҥ баштаар черлери мөөгү чыып садар ажылга комсомол организацияларының идепкейлиг киржилгезин чедип алыр ужурлуг.

Облпотребсоюзтуҥ баштаар чери мөөгү хүлээп алыр болгаш хайындырып белеткээр 40 хире кижиниҥ он хонук хуусаалыг тускай өредилгезин эрттирген турар. Райполарныҥ белеткел конторалары мөөгү чыыр бригадаларны организастаар, оларныҥ бригадирлерин томуйлаар хүлээлгелиг. Бригадирлериҥ хүлээлгези болза, мөөгү чыыр бригадаларныҥ ажылын организастыг башкарары, мөөгү эки үнген черлерни тывары, бригаданыҥ кежигүннерин өредири, чыгдынган мөөгүлерни белеткел черлеринге дужаары болур. Белеткел конторалары бригадалар-биле тодаргай керээлерни чарар, керээге ийи талаларныҥ хүлээлгелерин тодаргай айтыр, шаҥналдарныҥ хемчээлин тодарадыр болгаш мөөгү чыыр, садар бригадаларга болгаш оларныҥ кежигүннеринге документилерни тыпсыр база мөөгүнү каҥчаар чыыр, садыгга дужаар дээрзиниҥ дугайында мөөгү чымкчыларының 3—5 хонукта семинарын эрттирер, мөөгү хайындырар мастерлерни тускай өредир ужурлуг.

Мөөгүнү чүгле эртен эрте чыыры ажыктыг болур. Чүге дээрге чер ол үеде өл-шык, мөөгүнүҥ үнүп турар дазылдары үрелбес болур. Чыып каапкан мөөгүлериҥ дазылдарындан мөөгү катап үнүп келир болгай. Мөөгүнү чырда, дазылын тура тыртпайн, бижек-биле кезип алыр болза чогуур. Курттуг мөөгүлерни чыып болбас. Мөөгү чыыкчылары мөөгүде боктарны, чашпан сигенни, довуракты аштап арыглаар ужурлуг.

Чемге хереглээр мөөгүлер аныык, оларныҥ бөргү 3—5 см болур, ооҥ улгады берген мөөгүлерни чыып болбас. Оларныҥ буттары 0,5—2 сантиметрден узун эвес болур. Кургаткан мөөгүнүҥ бир килограммының өртээ 70 көпеек. Кургаткан бирги сорттуҥ ак мөөгүзүнүҥ бир килограммының өртээ 7 рубль, ийиги сорттуҥ өртээ—5 рубль. Кара мөөгүнүҥ бир килограммының өртээ 1 рубль.

Мөөгүлерни канчаар ажаап чиирил? Дузаарының бетинде оларны ийи хонукта сугга тургузуп каар. Доскаарга суг куткаш аҥаа демгилерни тургузупкаш, доскаарныҥ суун солуп турары чугула. Дузаарда мөөгүге холуур түүлдер болза, 100 кг мөөгүге 4,5 кг дусту урар. Мөөгүнүҥ амданы эки болзун дээш аҥаа лавролуг бүрүлерни, кызыл перешти немей холуп болур. Мөөгүнү хайындыргаш дузаар, 50 кг мөөгүге 7—8 кг суг куткаш 5—8 минутада хайындырар ужурлуг. Мөөгүнү хайындырыышкындан эзериниҥ мурнуу чарыында 50 кг мөөгүге холуур түүлдер болза, дус 2 кг, уксусная эссенция 150 грамм, лавролуг бүрү 10 грамм, чыттыг перец 10 грамм болур. Ол норманы березовик, подосиновик, масляник деп мөөгүлерге база хереглээр, 50 кг ак мөөгүге 2,2 кг дус, 300 грамм уксусная эссенция, 15 грамм лимоннуг кислота, 10 грамм лавролуг бүрү, 5 грамм чыттыг перец, 5 грамм гвоздика, 5 грамм корица, 5 грамм бадьян холуур.

Мөөгүлерни белен арга-биле кургадып ап болур. Ак, березовик, подосиновик, масляник деп мөөгүлерни кургадып болур. Пластинкалыг мөөгүлерни кургадып болбас. Мөөгүлерни четкилерге кургадырга эн-не ажыктыг, четки чок болза фанерлер болгаш брезентилер кырынга чада каргаш кургадып болур. Мөөгүнү чүгле бүдүнге кургадыр болгаш чуурып болбас. Бүдүн арыг мөөгүнүҥ өртээ улуг. Мөөгү ажаакчылары кургаткан мөөгүлерни удазыннарга дизип алгаш, хөлегелиг кургаг черге азып каар. Белеткел организациялары 1 кг кургаг мөөгүнү план күүселдезинге 10 кг өл-шык мөөгү кылдыр санаар ужурлуг. Мөөгүнү август ортандан эгелеп чыыр берзе эки. Мөөгү чаашкын чаган соонда дораан өзүп үнер.

Роспотребсоюзтуҥ шугуму-биле бо чылын 15000 тонна мөөгүнү белеткээр ужурлуг. Мөөгүлерни чыыр болгаш күрүнеге садар талазыбиле бо ажылга бистиҥ областыҥ ажылчы чоннары идепкейлиг киржир дээрзинге бүүрелдиг. Райполарныҥ белеткел конторалары мөөгү садыш алырының планын күүседир дээш мөөгү хайындырарынга хереглээр материал-техниктиг базаларны тургузары, мөөгү хайындырып белеткээр кадрларны дүрген өредип алыры, бригадаларны транспорт-биле, ажыл-агый херекселдери-биле бүрүн хандырары чугула. Чыгдынган мөөгүлерни доп-дораан хүлээп ап турарын, ооҥ өртээн шын санаарын, хөй мөөгү дужаган бригадаларга, тус-тус кижилерге чогуур үе-шаанда шаҥналдарны тыпсырын чедип алыр сорулгалыг бис. СЭКПниҥ XXII съездизинге бистиҥ кооператорлар күш-ажылчы чедиишкиннер-биле ужуражыр дээш улам-на хөй мөөгүлерни белеткээлинер!

И. ДОРЖУ,
облпотребсоюзтуҥ белеткелдер эргелелиниҥ инструктору.

КИНОТЕАТРЛАРГА

БӨГҮН

«ВЛКСМ-НИҥ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Өпей ыры»—11.30 шакта. «Казактар»—1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда. (Биче залга): «Хлеб, ынакшыл, фантазия»—4.30, 6.30, 8.30 шактарда. (кинохроника залынга): «Риминҥ кырында беш дээрбектер»—5.40, 7.40 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Хемниҥ ол чарыында»—11.15, 1.15, 3.15 шактарда. «База катап эртен»—5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ВОСТОК»: «Үш катап диридирген»—1 шакта. «Баштайгы ынакшылдың дугайында тоожу»—3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРГА: «Чаҥыктың изи-биле»—5, 7, 9 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: Мультипликация—12.30 шакта. «Кара-далайжы кыс» — 2.30, 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

ОБЛАСТЫҥ КИНОЭКРАННАРЫНГА

деп кинону көрүнер.

РЕДАКЦИЯНЫҥ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуҥ 24-63, редакториуҥ оралакчызының 35-24, пропаганда килдизинин 23-54, харыысалгалыг секретарьныҥ болгаш харыысалгалыг дежурныйныҥ 23-35, көдээ ажыл-агый килдизинин 25-38, партийжи амыдырал болгаш культура амыдырал килдистериниҥ 37-13, иштики информация килдизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузуг килдистериниҥ 21-27, үлетпүр болгаш транспорт килдизинин 22-64, бухгалтерияныҥ 31-75, корректорларныҥ 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

ТС—01304. Чагыг 1564. Культура эргелелиниҥ типографиязы.